

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích

Teologická fakulta

Katedra praktické teologie

Bakalářská práce

Obraz života lidí se zdravotním postižením
ve vybraných českých médiích

Ivana Bílková

Sociální a charitativní práce

prezenční forma studia

Mgr. Jana Šimečková

2011

Prohlášení

Prohlašuji, že bakalářskou práci jsem vypracovala samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že, v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění, souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce, a to v nezkrácené podobě (v úpravě vzniklé vypuštěním vyznačených částí archivovaných Teologickou fakultou) elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce.

Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

2011-03-31

.....
Ivana Bílková

Poděkování

Touto cestou bych chtěla poděkovat vedoucí bakalářské práce Mgr. Janě Šimečkové za cenné rady, odbornou pomoc a metodické vedení práce.

Mé poděkování patří také Robertu Čásenskému z MF Dnes a Marcele Průchové z Pelhřimovského deníku za povolení k užití loga příslušného deníku.

V neposlední řadě bych chtěla poděkovat Mgr. Lucii Maliňákové a Mgr. Davidu Urbanovi, Ph.D. za cenné připomínky.

2011-03-31

.....
Ivana Bílková

Obsah

Zdravotně postižení v naší společnosti a média

Úvod	5
1 Osoby se zdravotním postižením a podmínky jejich integrace do společnosti	7
1.1 Základní terminologická východiska.....	7
1.2 Integrace jako cíl rehabilitace	10
1.3 Kritéria kvality života zdravotně postižených	11
2 Vybrané aspekty vývoje obrazu života lidí se zdravotním postižením v dějinách .	12
3 Vliv médií na postoj k osobám se zdravotním postižením	15
3.1 Význam a funkce masových médií s ohledem na obsah novinových periodik	16
3.2 Moc a vliv médií	18
3.3 Účinky masových médií	18
3.4 Jak noviny utváří pohled veřejnosti na život osob se zdravotním postižením.....	19

Výzkum mediální podoby života lidí se zdravotním postižením

I Cíl výzkumu a stanovení výzkumných hypotéz.....	22
I.I Cíl výzkumu	22
I.II Stanovení výzkumných hypotéz	22
II Metody a techniky sběru dat	23
II.I Metody sběru dat	23
II.II Techniky sběru dat	23
III Popis výzkumného pole.....	25
IV Výsledky výzkumu, jejich analýza a interpretace.....	28
IV.I Výsledky výzkumu s přímou souvislostí k hypotéze H1	28
IV.II Výsledky výzkumu s přímou souvislostí k hypotéze H2.....	38
V Verifikace stanovených výzkumných hypotéz.....	42
Diskuze.....	45
Závěr	49
Seznam použitých zdrojů	51
Seznam příloh.....	54
Abstrakt	93
Abstract.....	94

Úvod

Narození postiženého dítěte bývá považováno za jednu z nejvíce traumatizujících událostí, která může člověka v životě potkat. Vždyť ve svém dítěti už před jeho narozením většina lidí vidí pokračovatele sebe sama a celého rodu, dědice svých schopností a dobrých vlastností. Do dětí vkládáme své naděje, očekáváme od nich splnění tužeb a přání i naplnění smyslu vlastního života. Nikdo z nás asi plně nepochopí, jak hluboké může být zklamání rodičů, kterým se narodilo postižené dítě. Rodiče se většinou domnívají, že mají „právo“ na zdravé dítě a v narození postiženého dítěte vidí obrovskou nespravedlnost. Bývá asi těžké jim vysvětlit, že právo na zdravé dítě nikdo uzákonit nemůže a že příroda bývá mocnější než lidská spravedlnost. Naštěstí těmto dětem a jejich rodinám dnes již umíme jejich nelehký úděl zmírnit.

Problematika zdravotního postižení je v České republice předmětem zájmu odborné veřejnosti a odráží zároveň možnosti společnosti řešit situaci těch, kterým není dopřáno to nejcennější - zdraví. Zdravotně znevýhodnění a jejich rodiny se mohou stát poživateli příslušných sociálních dávek, výhod i sociálních služeb. Cenný je zejména koncept ucelené rehabilitace, jehož součástí je sociální rehabilitace. Ne vždy jsou však informace tohoto druhu vhodným způsobem prezentovány na veřejnosti. Zdá se, že zejména mediální obraz lidí se zdravotním postižením nemusí odrážet skutečné životní podmínky handicapovaných. Z uvedených důvodů se tato bakalářská práce, především její praktická část, zabývá charakteristikami mediálního obrazu jedinců se zdravotním postižením, a to s důrazem na obsahovou stránku vybraných novinových článků ze dvou sledovaných deníků. Je česká veřejnost seznamována pouze s podmínkami poskytování finančního a jiného zvýhodnění, anebo má možnost současně hlouběji nahlédnout do života této skupiny obyvatel?

Chceme-li ve společnosti kultivovat potřebu pomáhat postiženým, potřebujeme, aby se k obtížné práci sociálních pracovníků a dalších odborníků přidala i média. Víme, že mají mocnou sílu. Půjde-li této síly využít ve prospěch potřebných, společnost tím jedinečně získá. Proto se jako studentka sociální práce snažím v rámci výzkumu na téma **„Obraz života lidí se zdravotním postižením ve vybraných českých médiích“** poznat, jakým způsobem tato média ve sledovaném období – červenec až prosinec roku 2010 - danou tematiku prezentovala.

Cílem bakalářské práce je zpracování problematiky obrazu života lidí se zdravotním postižením ve vybraných českých médiích, a to jak teoreticky, tak i prakticky. Teoretická část práce nazvaná „Zdravotně postižení v naší společnosti a média“ má podat nejprve objasnění základních terminologických východisek, jakými jsou zdravotní postižení, rehabilitace a integrace. Zvláštní pozornost je přitom věnována integraci lidí s postižením do společnosti. Je nutné mít na zřeteli, že integrace je vždy dvoustranným procesem – důležité jsou postoje postižených a zdravých, z nich vyplývající chování a možnost kontaktu osob s handicapem se zdravými lidmi. Představeny jsou také vybrané aspekty vývoje obrazu života lidí se zdravotním postižením v dějinách. K zaměření práce se dále váže i kapitola zabývající se charakteristikou médií, jejich funkcí a účinků. V tomto ohledu je zapotřebí vycházet z faktu, že média mají mocnou sílu, neboť dokáží utvářet a formovat pohled člověka na svět a mohou být stimulem jeho jednání. Ke zpracování této části práce je použita literatura následujících autorů, např. Burton Graeme & Jiráček Jan; Matoušek Oldřich a kol.; Jesenský Ján; Vágnerová Marie, Hadj-Moussová Zuzana, Štěch Stanislav či Schellman Bernhard.

Praktická část práce nazvaná „Výzkum mediální podoby života lidí se zdravotním postižením“ si klade za cíl analyzování výskytu článků s tematikou osob se zdravotním postižením ve vybraných českých denících, dále pak analyzování obsahu těchto novinových článků, zejména jaká témata se nejčastěji s touto skupinou spojují, zda převažují aspekty sociokulturní nad aspekty finančními a analyzování spojitosti tematiky osob se zdravotním postižením s určitou sociální službou nebo institucí. Pro naplnění cíle i stanovených výzkumných hypotéz je použita technika obsahová analýza. Výzkum je prováděn z novinových článků dvou vybraných deníků – MF Dnes a Pelhřimovského deníku za období červenec až prosinec roku 2010. Toto časové období je zvoleno z důvodu aktuálnosti.

Získané výsledky budou cenným zjištěním o tom, zda Česká republika má opravdovou snahu integrovat osoby s handicapem do společnosti.

1 Osoby se zdravotním postižením a podmínky jejich integrace do společnosti

V následující kapitole budeme definovat základní terminologická východiska, která se týkají osob se zdravotním postižením. Těmito východisky se rozumí pojmy zdravotní postižení, rehabilitace a integrace. Dále se také zaměříme na popis integrace jako cíle rehabilitace a představíme si jednotlivá kritéria kvality života zdravotně postižených.

1.1 Základní terminologická východiska

Právo v minulém období používalo pro označení *osoby se zdravotním postižením* termín *invalidní*, z hlediska sociální rehabilitace je vystihujícím termínem termín *postižený*. Tento pojem je ekvivalentem světově používaného termínu *handicap*.¹

Abychom lépe pochopili termín postižení a pak i následně termín sociální rehabilitace, je nutné si vysvětlit základní pojmy, které při označování příslušníků této minority používáme.² Nejdříve si ještě připomeňme, že v roce 1980 byla vydána Mezinárodní klasifikace poruch, disabilit a handicapů.³ Jednotícím pojmem se stal pojem *postižení*, které zahrnuje tři nové základní komponenty poškození, zneschopnění a znevýhodnění. **Poškozením** se rozumí jakákoli ztráta nebo abnormalita psychické, fyziologické nebo anatomické struktury či funkce. Poškozením je například „ztráta oka“. Tato porucha je tedy změna funkce na úrovni tělního orgánu či systému. **Zneschopněním** se rozumí stav, kdy v důsledku poškození a ve srovnání se stavem zdraví je omezena nebo chybí schopnost jedince vykonávat nějakou činnost takovým způsobem či v takových mezích, které se v daném sociokulturním prostředí považují za normální. Jedná se tedy o poruchu na úrovni celého jedince. **Znevýhodněním** se rozumí stav, kdy v důsledku poškození nebo zneschopnění a ve srovnání se stavem zdraví jedinec nemůže nebo může omezeně plnit role, které odpovídají jeho věku, pohlaví, sociálním a kulturním zvyklostem. Může být například znevýhodněn při hledání zaměstnání. Jde o změnu rolí, které člověk zastává ve vztahu ke společnosti.⁴

¹ Srov. JESENSKÝ, J. *Uvedení do rehabilitace zdravotně postižených*, s. 13.

² Srov. tamtéž.

³ Srov. ŠESTÁK, J. *Člověk se zdravotním postižením*, s. 6.

⁴ ŠESTÁK, J. *Člověk se zdravotním postižením*, s. 6; Srov. PIPEKOVÁ, J. *Kapitoly ze speciální pedagogiky*, s. 31.

Zdravotní postižení – můžeme definovat jako chybění či poškození určitého orgánu. Z tohoto důvodu pak dochází k omezení či ke ztrátě některé z funkcí. Zdravotní postižení představuje znevýhodnění, které může být spojeno s existencí určitého tělesného omezení na straně jedné, na straně druhé se subjektivními možnostmi vyrovnávání se s handicapem.⁵

Na vzniku postižení se mohou podílet různé příčiny. Kromě genetických faktorů to jsou vlivy vnějšího okolí, které působí na člověka ve všech vývojových stádiích, tedy v období prenatálním, perinatálním i postnatálním. Na základě tohoto rozdělení rozlišujeme **postižení vrozené** - lidé, kteří se s postižením narodili (tj. získali ho v prenatálním či v perinatálním období), se mu lépe přizpůsobí, stejně jako ti, kteří ho získali v dětství. Vrozené postižení představuje menší riziko traumatu, neboť jedinec s tímto typem postižení je na své znevýhodnění adaptován. Druhým typem je **postižení získané**. Představuje větší psychické trauma, neboť člověk může srovnávat, uvědomovat si, co ztratil, co zažil a být si vědom existujících činností, které ale vzhledem ke svému omezení vykonávat nemůže. S přibývajícím věkem se zhoršuje schopnost adaptace. Na druhou stranu má člověk s vrozeným postižením mnohé znalosti a zkušenosti, jež může využívat ke svému prospěchu a které jedinec s vrozeným postižením nezískal.⁶

Pro přehled a ucelenost pojmu ještě specifikujme typy zdravotního postižení. V našich podmínkách rozlišujeme mezi šesti skupinami osob se zdravotním postižením: *lidé s mentální retardací*, *lidé se smyslovým postižením* (vady a poruchy řeči, sluchové či zrakové postižení), *lidé s tělesným postižením* (postižení horních a dolních končetin, páteře, omezené lokomoce), *lidé s kombinovaným postižením* (nejčastěji mentální postižení kombinované s tělesným nebo smyslovým postižením), *lidé s duševním onemocněním a dlouhodobě, trvale nemocní*.⁷

Postižení je tedy problém, který se dotýká tělesných struktur a jejich funkcí. Pokud ovšem tyto problémy přináší s sebou omezení v činnostech jedince, anebo omezení týkající se podílu na společenských aktivitách, hovoříme o **handicapu** – člověk má v důsledku handicapu ztížené sociální fungování ve společnosti.⁸

⁵ Srov. VÁGNEROVÁ, M. *Psychologická problematika zdravotně postižených*, s. 161.

⁶ Srov. tamtéž, s. 162; Srov. KOLÁČKOVÁ, J., KODYMOVÁ, P. *Sociální práce se zdravotně znevýhodněnými*, s. 91; Srov. VÍTKOVÁ, M. *Somatopedické aspekty*, s. 41.

⁷ Srov. ŠESTÁK, J. *Člověk se zdravotním postižením*, s. 6.

⁸ Srov. NOVOSAD, L. *Některé aspekty socializace lidí se zdravotním postižením*, s. 32.

Dalším pojmem, který je potřeba definovat, je **rehabilitace**. Můžeme ji vymezit jako soubor kroků, které směřují k nezávislosti a k soběstačnosti člověka. Cílem je, aby osoba se zdravotním postižením dosáhla optimální úrovně funkcí v oblasti tělesné, duševní a sociální a udržela si ji. Výše této úrovně je individuální, záleží na rozsahu a stupni postižení. Pro člověka s postižením je důležitá **ucelená rehabilitace** – obsahuje myšlenku multidisciplinární pomoci, což představuje spolupráci mnoha odborníků. Jejím cílem je integrace postiženého do společnosti tak, aby byl jejím plnohodnotným členem, který bude schopen samostatného a soběstačného života i za pomoci jiné osoby. Ucelená rehabilitace zahrnuje rehabilitaci zdravotní, psychologickou, pedagogickou, pracovní, volnočasovou a sociální. Cílem poslední jmenované rehabilitace je integrace osob s handicapem do společnosti.⁹

Na závěr kapitoly uvedeme pojem **integrace**, jež představuje úplné začlenění, kdy postiženému jedinci není potřeba průběžně pomáhat, upravovat jeho prostředí nebo ho jinak zohledňovat.¹⁰

Osoby s postižením jsou součástí každé společnosti, ale ne vždy jsou uspokojivě přijímány. Abychom mohli dosáhnout plné integrace těchto osob do společnosti, je potřeba se je naučit chápat, rozumět jejich potřebám, požadavkům, problémům a přijímat je jako jednu skupinu v rámci široké normy. Integrace je proces, který má dva póly. Na jedné straně jsou důležitým bodem postoje postižených, na straně druhé postoje zdravých. To nám vypovídá o tom, že se jedná o náročný proces, ve kterém je důležitá přítomnost motivace.¹¹ Pokud je zátěž spojená s integrací příliš velká a motivace slabá, zůstávají osoby s postižením raději v izolaci nebo v minoritě podobně znevýhodněných, kde se cítí jistější a jejich potřeby mohou být uspokojovány snáze, než kdyby byli vystaveni tlaku zdravé populace.¹²

Opakem integrace je **segregace** – s tímto postojem jsme se setkávali nejen v minulosti, ale setkáváme se s ním i v dnešním světě (objevuje se však snaha o snížení tohoto přístupu). Segregace znamená vyčlenění z účasti na společenských vztazích, izolaci, oddělení od společenského života. Zdravotní postižení představuje propast mezi lidmi s handicapem a zdravou majoritou. Abychom mohli tuto propast odstranit nebo

⁹ Srov. KOLÁČKOVÁ, J., KODYMOVÁ, P. *Sociální práce se zdravotně znevýhodněnými*, s. 92-93; Srov. ROUTNEROVÁ, M. a kol. *Základy neurofyziologie pro speciální pedagogii – Facilitace ontogenetického vývoje*, s. 5.

¹⁰ Srov. JESENSKÝ, J. *Uvedení do rehabilitace zdravotně postižených*, s. 15.

¹¹ Srov. VÍTKOVÁ, M. a kol. *Integrativní speciální pedagogika*, s. 105.

¹² VÁGNEROVÁ, M. *Psychologická problematika zdravotně postižených*, s. 192.

alespoň zmírnit, je nutné považovat odbourávání segregace a podporu integrace za hlavní ukazatele humanity a vyspělosti společnosti.¹³

1.2 Integrace jako cíl rehabilitace

Integrace je závislá na tom, nakolik je osoba s postižením schopna samostatnosti, soběstačnosti a nezávislosti. Integrace zahrnuje i to, jaké má jedinec s postižením uplatnění na trhu práce, jak si osvojuje kulturu, jak se začleňuje do společnosti. Důležité je, aby měl jedinec s handicapem možnost kontaktu se zdravými jedinci. Integraci mimo jiné napomáhají i různé prostředky, kterými jsou např. sociální rehabilitace, speciální výchova a vzdělávání. Jedinci s postižením využívají pro integraci širokou škálu kompenzačních pomůcek a bezbariérových přístupů. Kromě toho si své sociální důsledky kompenzují formou sociálních služeb a peněžních příspěvků [více viz Příloha č. I].¹⁴

Odstupňování integrace by mělo být součástí individuálního rehabilitačního postupu (plánu). V souladu s tím je pak integrace jedním z cílů rehabilitace, ale také ve větší či menší míře i součástí hodnotové orientace a životní pohody zdravotně postižených.¹⁵

K integraci osob s postižením musí být splněny následující podmínky:¹⁶

- ekonomické – jsou závislé na ekonomické situaci státu; z hlediska školní integrace se jedná o úpravu interiéru, exteriéru, poskytnutí speciálních pomůcek,
- psychosociální – zbavení se negativního hodnocení a negativních postojů k lidem s postižením, odbourání nejistoty,
- právní a politické – souvisejí s právní ochranou osob s různým druhem postižení.

Společenský status lidí s handicapem je přes všechny humanizační a integrační snahy současnosti stále velmi nízký. Na druhou stranu je důležité podotknout, že posledních několik let se snaží Česká republika, ale i jiné země prosadit integraci osob s postižením do společnosti se vším všudy, tj. s materiálními i sociálními požadavky.¹⁷

¹³ Srov. KOLÁČKOVÁ, J., KODYMOVÁ, P. *Sociální práce se zdravotně znevýhodněnými*, s. 94.

¹⁴ Srov. JESENSKÝ, J. *Uvedení do rehabilitace zdravotně postižených*, s. 57-58.

¹⁵ JESENSKÝ, J. *Uvedení do rehabilitace zdravotně postižených*, s. 58.

¹⁶ Srov. NOVOTNÁ, M., KREMLIČKOVÁ, M. *Možnosti a meze školní integrace handicapovaných*, s. 21.

¹⁷ Srov. tamtéž, s. 22.

1.3 Kritéria kvality života zdravotně postižených

V předchozí kapitole hovoříme o tom, že v posledních letech dochází ke kvalitativnímu obratu v přístupu k osobám se zdravotním znevýhodněním. Tento fenomén se nevyhýbá ani České republice. Prosazuje se úsilí o skutečnou integraci do majoritní populace, a to nejen v materiální sféře, ale i v jejich zapojení do běžného života.¹⁸

Sociální vazby s okolím - při komplexní péči o osoby se zdravotním postižením má hlavní význam léčebná rehabilitace, která se provádí ve speciálních institucích. Tato zařízení poskytují odbornou péči, ale mnohdy si „zavírají“ dveře před kontakty s okolním světem. V rámci nynějších trendů mohou klienti využívat různé programy, činnosti, s jejichž využitím se rozšiřují sociální vazby i mimo tyto instituce.¹⁹

Bariéry mezi lidmi zdravotně postiženými a zdravými - tyto bariéry lze rozdělit především na fyzické a psychické: fyzické bariéry [*resp. architektonické*] – překážky v prostředí, ve kterém se lidé s postižením neustále pohybují (tyto překážky znesnadňují, komplikují pohyb osob s postižením) a psychické [*a smyslové*] bariéry – objevují se v mysli, ve vnímání osob zdravých, ale i osob s postižením.²⁰

Odborná pomoc zevnitř - osoby se zdravotním postižením jsou v problémech i v potřebách samy sobě odborníky. Programy, které mají pomáhat či sloužit lidem se zdravotním postižením, mají být konstruovány tak, aby uspokojily potřeby všech skupin zdravotně postižených. Osoba se zdravotním postižením dovede optimálně posoudit, jak se člověk s postižením může zapojit do různých složek života.²¹

Laická svépomoc - ve svépomocných skupinách se setkávají, shledávají lidé se stejnými nebo podobnými problémy či postižením. Každý z jedinců s postižením chce v první řadě uspokojit své potřeby, požadavky, ale rovněž si uvědomuje, že jeho šance se zvyšují tím, pokud půjde „ruku v ruce“ s těmi, kteří jsou v obdobné situaci. Poslední dobou působí v České republice mnoho institucí, které sdružují osoby s určitým druhem postižení. Kromě toho existují také instituce sdružující rodiče jedinců se stejným handicapem.²²

¹⁸ Srov. KOLÁČKOVÁ, J., KODYMOVÁ, P. *Sociální práce se zdravotně znevýhodněnými*, s. 101.

¹⁹ Srov. tamtéž.

²⁰ Srov. tamtéž, s. 102.

²¹ Srov. tamtéž.

²² Srov. tamtéž, s. 103.

Seberealizační tendence - seberealizací rozumíme rozvíjení a soustavné využívání nadání a schopností individua, tedy uplatnění přirozených i utvářených dispozic jedince k určité činnosti, k určité práci či sociální aktivitě. Seberealizace a s ní související uplatnění na trhu práce je u lidí se zdravotním znevýhodněním daleko obtížnější, protože předpokladem její úspěšnosti je správné zhodnocení a rozvinutí těch schopností a dovedností člověka s handicapem, které nezanikly kvůli defektu, nemoci či úrazu.²³

2 Vybrané aspekty vývoje obrazu života lidí se zdravotním postižením v dějinách

S vývojem společnosti se mění i pohled na osoby se zdravotním postižením. V každém dějinném období se na tyto osoby pohlíží jinak. Cílem následující kapitoly je představit, jak hodnoty, normy a kultura ovlivňují vývoj vztahu společnosti k lidem s postižením a potažmo také nastínit vybrané aspekty vývoje obrazu života lidí se zdravotním postižením v jednotlivých dějinných etapách.

Od počátku lidské společnosti byli mezi jejími členy jedinci, kteří se odlišovali od ostatních vzhledem, smyslovými či tělesnými vadami, duševním stavem či chorobami. Jednotlivci i celá společnost se vždy nějakým způsobem musela vyrovnávat se svými takto odlišnými členy, tento vztah se však v průběhu dějin proměňoval v závislosti na vývoji společnosti. Hodnoty a normy dané společnosti vznikají v rámci určité kultury a jako takové jsou samozřejmě podmíněny historicky, tj. úrovní vývoje celé lidské společnosti i konkrétními podmínkami života té které sociální skupiny. Kultura tedy určuje, co je danou společností považováno za žádoucí či nežádoucí, ovlivňuje posuzování jednotlivých jevů (včetně ostatních členů dané společnosti). Je zřejmé, že v průběhu historie a v závislosti na místě vzniku kultury se tyto hodnoty liší. Co je v jedné kultuře považováno za žádoucí, může být v druhé odmítáno nebo být považováno přímo za patologické. Každá společnost tedy ve své kultuře stanovuje určitý ideál, který odpovídá jejím potřebám, náboženským a ideovým, případně

²³ KOLÁČKOVÁ, J., KODYMOVÁ, P. *Sociální práce se zdravotně znevýhodněnými*, s. 104.

filosofickým základům té které kultury – z toho pak vyplývají i základní normy toho, co je dobré a co nikoliv, co je přijatelné, žádoucí, normální.²⁴

Z období starověku je známé, že sociální status příslušníka skupiny závisí na jeho zdatnosti, síle a fyzickém vzhledu. Můžeme tedy říci, že starověk uznával jenom to, co je zdravé a silné. Ti, kteří nesplňují tyto požadavky nastolené kulturou, se dostávají na nižší úroveň a jsou izolováni. Ve společnostech, kde tyto vlivy přetrvávaly, se objevuje odmítání slabších a fyzicky postižených jedinců. Takových jedinců se společnost chtěla zbavit, a tak docházelo k jejich zabíjení, mrzačení či zavírání. V tomto ohledu charakterizujme tento postoj jako *odmítání jedinců téhož druhu, kteří nevykazují fyzické znaky druhu*. S tímto postojem do jisté míry souvisí odlišnost od určitého *estetického ideálu* kultury. Víme, že v antickém Řecku a Římě byla kultura založena na souladu krásy těla a ducha a podle těchto kritérií byl také člověk posuzován. Jedinci, kteří nesplňovali tuto souhru, byli opět zmrzačováni a odmítáni. Na postoj k lidem s postižením měla jistě vliv i *ekonomická situace skupiny*. Ve společnostech, kde se objevil nějaký nedostatek materiální povahy, bylo velice těžké a náročné zabezpečit ještě péči o postiženého člena skupiny. Je zřejmé, že takový jedinec vzhledem ke svému postižení nemohl přinést společnosti užitek, ale spíše vyžadoval nutnou péči skupiny. S tím souvisí, že docházelo k zabíjení znevýhodňovaných jedinců či k třídění podle jejich předpokládané pozdější zdatnosti.²⁵

Za zmínku rozhodně stojí i vliv *náboženských představ*. Z tohoto pohledu může být postižení chápáno jako negativní – ve Starém, ale i v Novém zákoně nalézáme pasáže, ze kterých jsou patrné známky zavržení, utrpení. Lidé si postižení, nemoc mohou vysvětlovat jako Boží trest nebo Boží zkoušku, která na ně byla seslána z důvodu provinění (Dt 25,11-12; ve Starém zákoně jde o jediný případ zmrzačení jako zákonného trestu za tělesné poškození). Na druhou stranu se setkáváme s tím, že handicap může mít i jiný význam než negativní. Tou výjimkou je situace věřících – zde je handicap opět vysvětlován v souvislosti s Boží zkouškou, ve které je ale nutné obstát, neboť je předpokladem k zisku na duchovní úrovni (Jan 9,2-3). Pro tyto lidi je víra nejen oporou, ale i pocitem, ve kterém znevýhodnění nemá své místo.²⁶

²⁴ Srov. VÁGNEROVÁ, M., HADJ-MOUSSOVÁ, Z., ŠTĚCH, S. *Psychologie handicapu*, s. 12.

²⁵ Srov. tamtéž; Srov. PIPEKOVÁ, J. *Kapitoly za speciální pedagogiky*, s. 299.

²⁶ Srov. VÁGNEROVÁ, M., HADJ-MOUSSOVÁ, Z., ŠTĚCH, S. *Psychologie handicapu*, s. 12.

V **období středověku** se vyvíjel druhý pól postoje k osobám s postižením, který byl určován principem křesťanské lásky (charitas), ze které byla patrná péče a starost o nemocné. Křesťané začínají prosazovat legislativní změny obsahující humanizační prvky, jako jsou např. povinnost bliženecké lásky, zrušení antihumánních zákonů (rozhodování otců o životě svých narozených i nenarozených dětí), organizovaná péče o chudé. Křesťanství v tomto období přineslo postoj, že lidé nemocní či lidé s postižením už nebudou předmětem pohrdání, ale předmětem všestranné péče. Dnes tato linie pokračuje mj. rozvojem speciálně pedagogické práce.²⁷

Na druhou stranu však musíme připomenout, že člověk s postižením je i v tomto období chápán jako objekt péče a soucitu, tzn. je znovu definován hlavně svým postižením. Tento postoj z něj činí člověka odlišného a potřeba zvláštní péče a práce s ním ho tak odděluje od světa zdravých. Např. v 11. století dochází v západní a střední Evropě k rozvoji „špitálů“, jejichž úkolem bylo chránit a podporovat nemocné, lidi s postižením, chudé apod. V našich podmínkách došlo k rozvoji charitativní činnosti až ve 13. století.²⁸

V **období novověku**, konkrétně v období renesance, se navracíme k původní myšlence, že hodnota člověka závisí na tom, jak je užitečný a produktivní. Trpící člověk je vnímán jako „něco obtížného“. Z toho vyplývalo i to, že charitativní služba církve zanikala. Martin Luther prosazoval myšlenku, že péče o druhé má být záležitostí světské moci, tedy státu. Násilným způsobem rušil katolické kláštery, na druhou stranu uznával potřebu charity a služby druhému. Potřebu charity naopak neuznával reformátor Jan Kalvín. Vycházel z toho, že Bůh předurčil některé lidi ke spáse, jiné k zavržení.²⁹

Katolická církev v důsledku reformace ztratila polovinu Evropy, ale charita se pozvedla – následovalo období rozvoje charitativní péče a služby druhému, o čemž svědčí i vznikající charitativní řády.³⁰

18. i 19. století představuje začátky systematictější péče, které byly realizovány především v pečovatelských zařízeních. Na našem území jsou v časovém předstihu před dalšími evropskými státy zakládány různé ústavy. Péče o osoby s postižením ve specializovaných ústavech se s rozvojem vědy postupně zkvalitňovala a již existující

²⁷ Srov. POSPÍŠIL, C. V. *Kořeny a další rozvoj křesťanské charitativní služby v dějinách*, s. 89; Srov. TITZL, B. *Postižený člověk ve společnosti*, s. 114.

²⁸ Srov. VÁGNEROVÁ, M., HADJ-MOUSSOVÁ, Z., ŠTĚCH, S. *Psychologie handicapu*, s. 12; Srov. HANZLÍKOVÁ, A. a kol. *Komunitné ošetrovatel'stvo*, s. 22.

²⁹ Srov. POSPÍŠIL, C. V. *Kořeny a další rozvoj křesťanské charitativní služby v dějinách*, s. 112.

³⁰ Srov. MESSINA, R. *Vyvyšování rozumu a nový rozkvět lásky k bližnímu*, s. 117.

ústavy byly vybavovány nejrůznějšími pomůckami. Velmi včasné zavedení povinné školní docházky znamenalo i péči o postižené. Nepočtená síť specializovaných zařízení nemohla z kapacitních důvodů pokrýt terénní požadavky, řada dětí neměla speciální servis, nechodila do školy a zůstávala bez vzdělání. Situace se změnila až ve druhé polovině 19. století, kdy byly prosazovány myšlenky velkého významu vzdělávání osob s handicapem.³¹

V období komunistické éry se vývoj, ve kterém jsme byli napřed, pozastavil. Postupně se však začíná myšlenka po integraci opět probouzet a dostávat ke slovu. O tom svědčí vznikající síť sociálních zařízení a institucí, které se zaměřují na pomoc lidem s postižením. Je přáním nás všech, aby se tento integrační postoj nadále rozvíjel a prosazoval. Toho je možné dosáhnout jen rozbitím bariér a navázáním vzájemných kontaktů a poznání.

3 Vliv médií na postoj k osobám se zdravotním postižením

V předchozí kapitole hovoříme o normách a hodnotách společnosti, ale o mediální normě se nevyjadřujeme. V úvodu musíme zmínit fakt, že v současné době mají média značný vliv. Mediální norma zahrnuje to, co je opakovaně a často atraktivním způsobem prezentováno jako žádoucí a standardní, její součástí je i jakási symbolická, idealizovaná realita, jež prezentuje jako normu zdravé jedince. Sdělovací prostředky tak mohou nežádoucím způsobem ovlivňovat postoj k lidem s postižením. Na druhou stranu však přináší informace o jednotlivých sbírkách, soutěžích, rozhovory s lidmi s postižením apod., přičemž nám, čtenářům, přibližují obraz jejich života z pozitivní strany.

V následujících kapitolách se budeme věnovat významu a funkci masových médií, moci a vlivu médií a neopomeneme ani účinky masových médií. Na závěr této kapitoly představíme noviny - jeden z prostředků masové komunikace, které se podílejí na utváření pohledu veřejnosti na život osob se zdravotním postižením.

³¹ SLOMEK, Z. *Nástin historického vývoje péče o postižené děti*, s. 5; Srov. PIPEKOVÁ, J. *Kapitoly ze speciální pedagogiky*, s. 300-301.

3.1 Význam a funkce masových médií s ohledem na obsah novinových periodik

Definujeme-li komunikaci, tedy i komunikaci mediální je proces, pak tento proces nese zjištění, že jsou to média, díky kterým jsou veřejnosti představeny jednotlivé názory, přesvědčení a postoje různých lidí. Je nutné si zde uvědomit a pochopit důležitost **významu**. Jednotlivá sdělení a významy mohou být *zjevné* (na první pohled jasné, srozumitelné, tzn., že z titulku novinového článku je patrná problematika zdravotního postižení). Významy mohou být také *skryté* (utajené či nevyslovené, tzn., že problematika zdravotního postižení není sdělena přímo, ale je představena až po přečtení několika řádek textu). Součástí významu je i poznání, že média nám předkládají odpověď na to, co je normální, co je zábava, co je zpravodajství, co je důležité, co hodnotné, čemu lze věřit. To všechno jsou významy, které je možné při zkoumání procesu komunikace hledat.³² Nejdůležitějším z významů je sdělení o hodnotové orientaci, protože hodnoty jsou to, podle čeho se život společnosti řídí a podle čeho se její členové orientují.³³ Právě hodnoty a normy dané společnosti jsou obsahem druhé kapitoly této práce, ve které hovoříme o tom, že v rámci vývoje společnosti se vždy nějakým způsobem museli jedinci i společnost jako taková vyrovnávat s lidmi s postižením. K hodnotám a normám dané společnosti se přidružuje ještě jeden aspekt, a to kultura, která určuje, co je pro danou dobu prioritní, žádoucí či nežádoucí.³⁴

Chceme-li hovořit o jednotlivých **funkcích** médií, musíme si nejdříve uvědomit, co je jejich účelem, cílem a co skutečně dělají. Funkce médií jsou proměnlivé, mění se s utvářením společnosti, k čemuž přispívá vliv sociálních, kulturních, ekonomických a jiných prvků.³⁵

Rozlišujeme tyto funkce:³⁶

- zábavní funkce – cílem této funkce je zprostředkovat čtenářům pobavení, zábavu. Vzhledem k zaměření práce by novinové články mohly informovat čtenáře např. o účasti osob se zdravotním postižením na soutěžích, paralympiádě apod.

³² Srov. BURTON, G., JIRÁK, J. *Základy nutné pro studium médií*, s. 75-77.

³³ BURTON, G., JIRÁK, J. *Základy nutné pro studium médií*, s. 75-77.

³⁴ Srov. VÁGNEROVÁ, M., HADJ-MOUSSOVÁ, Z., ŠTĚCH, S. *Psychologie handicapu*, s. 12.

³⁵ Srov. BURTON, G., JIRÁK, J. *Mediální instituce jako zdroj v mediální komunikaci*, s. 148.

³⁶ Srov. tamtéž, s. 150-151.

- informační funkce – díky této funkci jsou čtenáři představeny informace ze světa, z domova, z regionu či dokonce z místa bydliště. Informace se týkají oblastí jako sport, zpravodajství, společnost, politika apod. Prostřednictvím této funkce čtenář získává informace o jednotlivých sociálních dávkách, sociálních službách, novinkách pro zdravotně postižené apod.

- kulturní funkce – publiku jsou zprostředkovány materiály, podklady, ve kterých se odráží kultura doby, v níž žijeme. Materiály na jedné straně mohou udržovat aktuální stav společnosti, na straně druhé mohou projevovat vůli po změně a růstu. Díky této funkci je možné získat zajímavé informace o podpoře kulturního začleňování lidí se zdravotním postižením do společnosti – tím rozumíme např. účast osob s postižením na různých koncertech, pořádání setkání s vyprávěním o dané kultuře apod.

- sociální funkce – novinové články poskytují čtenářům příklady ze života společnosti, přináší poznatky o integraci a socializaci znevýhodněných do majoritní populace. Média mají moc přesvědčovat publikum o správnosti postojů, které mu předkládají, a bránit mu v osvojování si alternativních názorů. V rámci této funkce je možné předpokládat, že novinové články se budou zaměřovat na podporu sociálního začleňování, budou čtenářům přinášet informace o životě zdravotně postižených apod.

- politické funkce – média poskytují příjemcům informace o politických událostech, tématech a aktivitách nejen z domova, ale i ze světa. Díky těmto informacím může čtenář pochopit, jak politika vlastně funguje. Na první pohled by se mohlo zdát, že veřejnost se může podílet na politickém procesu, ale skutečnost je jiná. Příjemcům jsou předkládány postoje těch, kteří o našich životech rozhodují. Ve vztahu ke zdravotně postiženým budou média přinášet informace z oblasti legislativy, která se dotýká této skupiny obyvatel, jako jsou např. informace o snižování příspěvku na péči apod.

Lidé si kupují noviny, neboť věří, že toto médium pro ně některou z výše popsaných funkcí plní.³⁷

³⁷ Srov. BURTON, G., JIRÁK, J. *Mediální instituce jako zdroj v mediální komunikaci*, s. 151.

3.2 Moc a vliv médií

Média se podílejí na socializaci jednotlivce, na jeho začlenění do většinové společnosti. Tento aspekt představuje moc, skrze kterou dochází k formování a vývoji nejen jedince, ale i vztahů mezi ním a společností. V každé společnosti je způsob předávání informací různý. Dalo by se říci, že každá společnost hledá cesty, kterými by svým členům předkládala hodnoty, o které se aktuálně opírá její členění, fungování a pravidla. S pokrokem ve společnosti se cestou předávání informací stávají právě média. Stále častěji se setkáváme se snahou média ovládnout či je využít.³⁸

Média mají tu moc, že dokážou utvářet a formovat pohled člověka na svět, mohou být stimulem jeho postojů, myšlenek, názorů či jednání. Média dokonce jdou tak daleko, že svojí mocí ovlivňují uvažování a vnímání lidí. Tato moc je zřetelnější v okamžiku, kdy sledujeme více médií najednou, a ne když pozornost věnujeme jednotlivému médiu, např. novinám. Zřetelně se dá moc médií vysledovat z reklamní kampaně, neboť ta využívá více médií současně, takže opakuje a posiluje každé sdělení, které směřuje k veřejnosti.³⁹

3.3 Účinky masových médií

Dominantní postavení médií na trhu je dáno tím, jak bohatý je rejstřík jejich témat, v jakém rozsahu využívají nejnovějších technologií, které jim doba přináší a jak rozsáhlé jsou jejich finanční operace. Jedinečné postavení tkví také v tom, že média jsou si vědoma nejen svých funkcí, ale také vědí, jak zajišťovat a řídit komunikaci mezi vysílajícím a příjemcem a tak přispívat ke vzájemnému ovlivňování se. Na základě toho se domníváme, že média mají na příjemce účinný vliv.⁴⁰

Výzkumy vlivu médií nám však přinášejí poznání, že je neobvykle těžké nějaké účinky na jednotlivce i na společnost regulérně prokázat. Tím ovšem neříkáme, že se žádné účinky nevyskytují, jen je těžké jejich výskyt zmapovat ověřitelnými postupy. Přesto existuje řada hypotéz, tezí a teorií o účincích médií, které jsou svým obsahem logické, rozumem přijatelné, a proto je možné s nimi počítat. Nelze už počítat ale s tím,

³⁸ Srov. BURTON, G., JIRÁK, J. *Význam studia médií*, s. 23.

³⁹ Srov. tamtéž, s. 24; Srov. SCHELLMAN, B. *Média*, s. 10.

⁴⁰ Srov. BURTON, G., JIRÁK, J. *Účinky médií*, s. 355.

že pokud někdo sdělí nějaký obsah skrze masové médium, vyvolá to jeden určitý vliv na příjemce.⁴¹

Jednotlivé typy účinků je možné prokázat skrze některé obecné parametry.⁴² Významnou roli hraje **časový rozměr** sledovaného dopadu, tedy jeho bezprostřednost a krátkodobost, či naopak postupné prosazování a trvání v čase; dále otázka, zda účinek je vyvolán **přímo** nějakým podnětem z médií, či zda ho zprostředkoval někdo další; a konečně **záměrnost**, či nezáměrnost vyvolaného účinku. Tyto tři parametry – spolu s tím, jaká je **povaha** účinku, **koho** se změna týká (na kom je pozorována) a jak je **intenzivní** – představují základní kritéria pro identifikaci jednotlivých typů předpokládaných vlivů.⁴³

3.4 Jak noviny utváří pohled veřejnosti na život osob se zdravotním postižením

Vývoj tisku v mnoha zemích, zlepšování technologií a dostupnost služeb přinesly i rozšíření novin z okruhu elit a podnikatelů do okruhu veřejnosti, směrem k obyčejným lidem. Nutno zmínit, že na tomto průniku se nepodílely jen výše uvedené faktory, ale i rozvoj gramotnosti, obchodu, demokracie či veřejná poptávka. V tomto ohledu se zdá, že lidé začínali mít zájem o to, co se v jejich blízkosti děje a chtěli být o událostech informováni pravidelně. První noviny se proto vyznačovaly periodicitou, komerční podstatou (byly volně v prodeji) a mnohostranným využitím - noviny sloužily k informování, inzerování, rozptýlení, ale i k šíření pomluv. Z tohoto výčtu jsou patrné jednotlivé funkce médií, jež jsou uvedeny v kapitole 3.1.⁴⁴

V současné době jsou na trhu nejrůznější média, ale i přes tuto rozmanitost lze noviny považovat za základní médium. Toto dominantní postavení je jim přičítáno proto, že se rozhodující měrou podílí na utváření života celé společnosti, tedy i osob se zdravotním postižením a výrazně přispívají k informovanosti obyvatelstva prostřednictvím nejrůznějších článků. Předpokládejme, že novinové články se budou nejen zaměřovat na sociální, kulturní či pracovní začleňování osob se zdravotním

⁴¹ Srov. BURTON, G., JIRÁK, J. *Účinky médií*, s. 355-356.

⁴² Srov. JIRÁK, J., KÖPPLOVÁ, B. *Média a jejich postavení ve společnosti*, s. 173.

⁴³ JIRÁK, J., KÖPPLOVÁ, B. *Média a jejich postavení ve společnosti*, s. 173.

⁴⁴ Srov. McQUAIL, D. *Vznik prostředků masové komunikace*, s. 34-35.

postižením do společnosti, ale také budou veřejnost informovat o jednotlivých výhodách či dávkách pro zdravotně postižené.⁴⁵

Nejen z médií se dozvídáme, že společnost během posledních několika let upustila ve vztahu k osobám se zdravotním postižením z myšlenky nadřazeného, ale ochranného přístupu a posílila odpovědnost těchto osob za rozhodování o vlastním životě. Minulé přístupy založené na soucitu, ochraně, péči jsou dnes považovány za nepřijatelné. Lidé se zdravotním postižením mají v současnosti stejná lidská práva jako ostatní členové společnosti. Z toho důvodu je jim také umožněna účast na kulturních, sociálních, politických a jiných právech. Tato skutečnost je opravňuje k požadování rovných příležitostí, rovných přístupů ke všem sociálním zdrojům – jako ke vzdělání, zdravotním a sociálním službách, sportu, kultuře a samozřejmě i k používání rozmanitých výrobků a služeb.⁴⁶

V této kapitole hovoříme o tom, že novinám je mezi mediálními produkty obecně přikládán velký význam, neboť představují vlivný zdroj informací a lidé mají tendenci to, co noviny sdělí, považovat za reálný obraz událostí. Měli bychom si však uvědomit, že noviny jsou mediálním produktem (tedy zbožím), jejichž hlavním cílem je, aby si je koupilo co nejvíce lidí a vlastníci média měl zajištěný zisk ze své činnosti. Jaké informace se ve zpravodajství objeví, nezáleží na situaci samotné, na důležitosti události, ale na pracovnících médií. Oni vybírají a předkládají publiku témata a tím nepřímou určují, co je důležité.⁴⁷

Kritéria, jimiž se řídí rozhodování pracovníků médií o důležitosti událostí, vyjadřují tzv. zpravodajské hodnoty. Ty jsou obecné (jakou závažnost události novinář přikládá – důležitost informace nám může ukazovat např. počet, frekvence zmínek) a zpracovatelské (jak se dá událost v daném typu média pojmout, zpracovat).⁴⁸

Pro účely této studie si na tomto místě představme pouze některá kritéria, podle kterých budou novinové články o osobách se zdravotním postižením ve sledovaném období podrobeny analýze – je to kritérium týkající se podpory sociálního, kulturního, pracovního začleňování, dále kritérium možnosti účasti osob se zdravotním postižením na sportovních/pohybových aktivitách či možnost osob s postižením zapojit se do vzdělávacího procesu.

⁴⁵ Srov. SCHELLMAN, B. *Média*, s. 39.

⁴⁶ Srov. MICHALÍK, J. *Společnost a občané se zdravotním postižením*, s. 20.

⁴⁷ Srov. ŠVEŘEPA, M. *Sociální práce a média*, s. 113.

⁴⁸ Srov. tamtéž.

Připomeňme ještě, že mezi hlavní typy novin patří deníky a týdeníky, dále pak čtrnáctideníky a měsíčníky. V rámci výzkumu obrazu života lidí s handicapem jsou analýze podrobeny dva deníky v určitém sledovaném období. Deník je zvolen proto, abychom zjistili, jaká témata vztahující se k osobám se zdravotním postižením a v jaké frekvenci výskytu jsou předkládána veřejnosti.⁴⁹

Závěrem této kapitoly lze říci, že v našem vědomí hrají média významnou úlohu. Dokonce tak významnou, že utvářejí naši představu o skutečnosti. Jsou neodmyslitelnou součástí života každého jednotlivce. Média mají tedy moc, jež spočívá v možnosti ovlivnit velké množství lidí stejnými hodnotami, myšlenkami, informacemi a v důsledku i stejným vnímáním světa – mají tedy v sobě potenciál, kterým mohou přispět ke společenské integraci osob se zdravotním postižením.

Využívají média svého potenciálu, své moci a funkcí a přináší veřejnosti informace o životě této skupiny obyvatel? Následující část práce - Výzkum mediální podoby života lidí se zdravotním postižením - nám přinese odpověď na to, co je obsahem jednotlivých novinových článků, které se vztahují k problematice zdravotního postižení a zda Česká republika prosazuje snahu o skutečnou integraci osob se zdravotním postižením do společnosti.

⁴⁹ Srov. SCHELLMAN, B. *Média*, s. 39.

I. Cíl výzkumu a stanovení výzkumných hypotéz

I.I Cíl výzkumu

Cílem mého výzkumu je analyzování výskytu článků s tematikou osob se zdravotním postižením ve vybraných českých denících. Dále je cílem mého výzkumu analyzování obsahu těchto novinových článků, zejména jaká témata se nejčastěji s touto skupinou spojují, zda převládají aspekty sociokulturní nad aspekty finančními a analyzování spojitosti tematiky osob se zdravotním postižením s aspektem sociální služby nebo sociální instituce.

I.II. Stanovení výzkumných hypotéz

Hypotéza č. 1 (dále též H1)

H1: Předpokládám, že více novinových článků s tematikou osob se zdravotním postižením bude věnováno aspektům jejich integrace mezi zdravou populací, nikoliv finančním aspektům života zdravotně postižených.

Lze předpokládat, že novinové články o lidech se zdravotním postižením budou sledovat vztahy mezi těmito jedinci a zdravou populací. Toto téma, dotýkající se integrace handicapovaných do české společnosti, je ostatně předmětem veřejného zájmu v České republice již od roku 1989. Lze předpokládat, že zároveň s prezentací otázek spojených s touto integrací bude zmiňován též aspekt finanční. Domnívám se, že navzdory oblíbenosti finančních otázek ze strany médií nebude tento aspekt převažovat nad popisem podmínek integrace.

Hypotéza č. 2 (dále též H2)

H2: Předpokládám, že ve většině novinových článků se bude popis života osob s handicapem spojovat s určitou sociální službou nebo sociální institucí.

Pro potvrzení platnosti hypotézy H2 bude za většinu považován více než 60% výskyt tematiky sociálních služeb nebo sociálních institucí v analyzovaných novinových člancích.

Dominantní úlohou médií v moderní společnosti je zlepšování informovanosti a vzdělávání cílových skupin, stejně tak v kontextu sledovaného tématu úsilí o navození komunikace s ohledem na využívání sociálních služeb.

II. Metody a techniky sběru dat

II.I. Metody sběru dat

Pro realizaci plánovaného výzkumu je použita **metoda terénního výzkumu**, která se zaměřuje na sběr dat v terénu a je vhodná pro kvantitativní výzkum.

K účelům zpracování, vyhodnocení a prezentace dat je aplikována **metoda matematicko-statistická**.

II.II. Techniky sběru dat

K získání odpovědi na cíl výzkumu a stanovené hypotézy je použita technika **obsahová analýza**, která patří ke standardní aktivitě jak v kvalitativní, tak i v kvantitativní oblasti výzkumu. Zkoumání či výzkum je prováděn z dokumentů. Dokumentem rozumíme knihy, deníky, obrazy, veškeré stopy lidské existence. Pro účely této práce jsou považovány za dokumenty právě novinové články. Obsahová analýza je provedena z MF Dnes jako zástupce celostátního deníku a Pelhřimovského deníku jako reprezentanta regionálního tisku. Dokumenty – v podobě napsané či prostě zaznamenané – mohou být podrobeny analýze z různých hledisek.⁵⁰

Analýza obsahu dokumentů je důležitá zvláště tehdy, jedná-li se o časově vzdálenější, ba dokonce historické události. Výhodou je, že data nejsou vystavena působení zdrojů chyb nebo zkreslení, jež vznikají např. při rozhovorech či pozorování.⁵¹

Cílem analýzy je vyfiltrovat z materiálu určité aspekty, udělat průřez materiálem podle předem daných kritérií nebo materiál na základě určitých kritérií vyhodnotit. Strukturující obsahová analýza hledá typy a formální struktury v textu. Přitom se provádí formální, obsahová nebo škálovací strukturace: podle formálních strukturních hledisek lze vyfiltrovat vnitřní strukturu (obsahové strukturování); může se také hledat

⁵⁰ Srov. HENDL, J. *Úvod do kvalitativního výzkumu*, s. 152.

⁵¹ Srov. tamtéž, s. 153.

na základě nějaké typizační dimenze určitý nápadný projev a ten podrobně popsat (typizační strukturování); také lze materiál vyhodnotit podle dimenzí ve škálové formě (škálovací strukturování). Základním krokem je však vytvoření kategoriálního systému, podle kterého se text bude strukturovat.⁵²

Kritéria obsahové analýzy pro účely tohoto výzkumu: kritéria pro obsahovou analýzu jsou stanovena na základě mnou vytvořených požadavků, které nejvíce odpovídají cíli (tj. novinové články pojednávající svým obsahem o sociokulturních a finančních aspektech – jedná se o tato kritéria: podpora sociálního začleňování, podpora kulturního začleňování, podpora pracovního začleňování, podpora přístupu ke vzdělání, účast na sportovních/pohybových aktivitách, odstraňování architektonických bariér, odstraňování komunikačních bariér, odstraňování psychických bariér, finanční pomoc, finanční problémy). Nejprve jsou představeny **základní informace o zdroji**, čímž rozumíme název periodika, měsíc a rok vydání. Dále je **analyzován obsah** novinových článků: zaměříme se na *srovnání aspektů prezentace života lidí se zdravotním postižením (z hlediska aspektů integrace, nikoli z hlediska tematiky finančního zabezpečení) – viz H1* a na *zastoupení tematiky sociálních služeb nebo institucí v relaci s jiným zaměřením článků - viz H2*.

Posledním bodem je **analýza formy**, kde se zaměříme na *číslo strany* (kritéria spojená s umístěním článku na stránce jsou ponechána stranou), *titulek* – zjevnost obsahu v titulku, *oživení článku* – fotografií, obrázkem, mapou, grafem, tabulkou, aj. a dále je sledováno *autorství článku* – novinář celým jménem, novinář pod šifrou, tisková agentura, odborník, politik, známá osobnost.

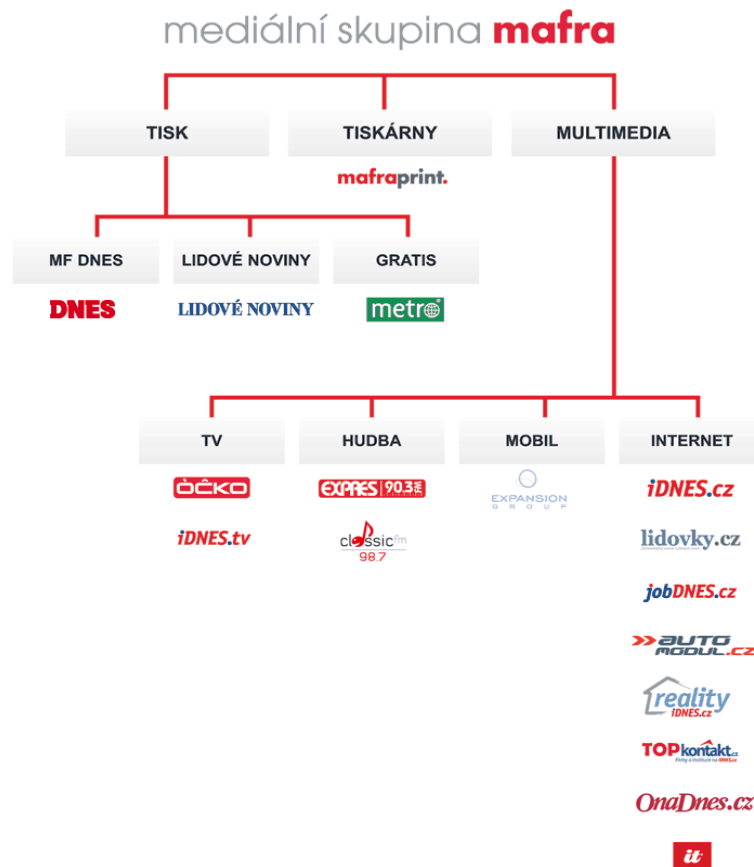
Poznámka: Novinářská forma (žurnalistický styl), tzn. rozdělení článků na komentáře, analýzy, fejetony, rozhovory, reportáže, příběhy, dopisy čtenářů, agenturní zprávy, nebude předmětem analýzy.

⁵² HENDL, J. *Úvod do kvalitativního výzkumu*, s. 154.

III. Popis výzkumného pole

Výzkumné pole je reprezentováno dvěma periodiky – jedná se o MF Dnes (jako zástupce seriózního celostátního deníku, který si denně přečte více než jeden milion dvě stě tisíc lidí) a o Pelhřimovský deník (jako reprezentanta regionálního tisku; v pelhřimovském regionu žiji a zajímá mě život osob se zdravotním postižením v této lokalitě).

Obr. č. 1 – Struktura mediální skupiny Mafra

Zdroj: <http://www.mafra.cz>

Z výše uvedeného Obr. č. 1 lze vyčíst, že mediální skupina Mafra sdružuje pod svou střešou produkty ze všech oblastí mediálního trhu. Vlajkovou lodí je nejčtenější seriózní deník MF Dnes představený na následující straně.

Obr. č. 2 – Logo MF Dnes

Povolení k užití loga – viz Příloha č. II/B

MF DNES je největší seriózní celostátní deník v České republice. Čtenářům přináší aktuální a kvalitní zpravodajství, užitečné servisní informace i oddechové čtení ve specializovaných přílohách a magazínech.⁵³

Každý den se MF DNES skládá z Prvního sešitu (část A) – zde se nachází zpravodajství z domova i ze světa a komentáře (celkový počet stran této části se pohybuje v rozmezí jedna až čtrnáct stran); v Druhém sešitu (část B) nalezneme rozšířené zpravodajství z našeho regionu (rozpětí stran této sekce je jedna až dvanáct); ekonomické zpravodajství a pravidelné denní přílohy jsou obsahem Třetího sešitu (část C), který je vymezen stranami jedna až čtrnáct; ve Čtvrtém sešitu (část D) si rozšíříme informace o zpravodajství ze sportu a kultury a TV program (tato sekce je nejkratší, čítá jednu až šest stran). Navíc tři magazíny a specializované přílohy pro každý den (např. v pondělí MF Dnes přináší magazín Ona Dnes a rozšířenou přílohu Sport, v úterý přílohu Peníze a přílohu Zaměstnání).⁵⁴

Deník MF Dnes je vydáván denně s výjimkou neděle. Zaměřuje se převážně na komentované zpravodajství a tematické přílohy. Denně je prodáno průměrně tři sta deset tisíc, ve čtvrtek přes čtyři sta šedesát tisíc výtisků. Podle výzkumu Média Projekt čte MF Dnes jeden milion dvě stě tisíc lidí.⁵⁵

Druhým deníkem, ze kterého je prováděn výzkum, je Pelhřimovský deník. Nejprve představme vydavatele Pelhřimovského deníku, poté samotný produkt.

Vltava-Labe-Press, a.s. (VLP) je vydavatelství, jež v České republice vydává devadesát čtyři regionálních titulů, z toho sedmdesát jedna regionálních deníků, dvacet tři týdeníků.⁵⁶

⁵³ MF Dnes. [on-line]. Citováno 2011-02-28. Dostupné na [www:<http://www.mafra.cz/cs/default.asp?y=mafra_all\cs_produkty-a-sluzby_mlada-fronta-dnes.htm>](http://www.mafra.cz/cs/default.asp?y=mafra_all\cs_produkty-a-sluzby_mlada-fronta-dnes.htm).

⁵⁴ Tamtéž.

⁵⁵ Tamtéž.

⁵⁶ Vltava-Labe-Press, a. s. [on-line]. Citováno 2011-02-28. Dostupné na [www:<http://www.vlp.cz/>](http://www.vlp.cz/).

Deníky jsou nejvýznamnější regionální noviny u nás. Mají dominantní postavení ve svých regionech, charakteristická je vysoká čtenost. Regionální deníky jsou jediné noviny, kde je zároveň obsaženo zpravodajství z nejbližšího okolí bydliště čtenáře, z okresu, kraje, republiky i ze světa. Cíleně lze regionálně oslovit více než 10 % obyvatelstva až do úrovně jednotlivých okresů a to nejen ve velkých městech, ale i v nejmenších obcích. Průměrný denní náklad všech titulů VLP, cca dvě stě dvacet pět tisíc výtisků, si denně přečte devět set třináct tisíc čtenářů, což představuje 38 % trhu se zpravodajskými deníky. Vydavatelství patří koncernu **Verlagsgruppe Passau**, který v Německu vydává např. regionální noviny Passauer Neue Presse.⁵⁷

Obr. č. 3 – Logo Pelhřimovského deníku

Povolení k užití loga – viz Příloha č. II/B

Pelhřimovský deník, dříve Listy Pelhřimovska, vychází od 23. 4. 1994. Regionální deník přináší svým čtenářům podrobné informace z celé České republiky. Největší důraz klade na aktuální události, které ovlivňují život čtenáře v jeho bezprostředním okolí. Ten se tak každý den dozví, jaké změny čekají v nejbližší době jeho region, kraj, město, samotnou obec či ulici. Regionální deníky mají dominantní postavení ve svých regionech, charakteristická je vysoká čtenost a výrazná citová vazba čtenářů na jejich deník. Regionální deník rovněž napomáhá při řešení nejpálčivějších problémů v životě obyvatel tohoto regionu, dává na svých stránkách slovo všem zájmovým i společenským skupinám. Nedílnou každodenní součástí je podrobný výsledkový servis sportovních událostí.⁵⁸

Pelhřimovský deník není rozčleněn na sekce či oddíly – má celistvou strukturu, která se pohybuje v rozmezí jedné až čtyřiaadvaceti stran.

Z uvedených deníků je analyzováno celkem sto čtyřicet jedna novinových článků za období červenec až prosinec kalendářního roku 2010 (sedmdesát devět článků z MF Dnes a šedesát dva článků z Pelhřimovského deníku).

⁵⁷ Vltava-Labe-Press, a. s. [on-line]. Citováno 2011-02-28. Dostupné na [www:< http://www.vlp.cz/>](http://www.vlp.cz/).

⁵⁸ Vltava-Labe-Press, a. s. [on-line]. Citováno 2011-02-28. Dostupné na [www:<http://www.vlp.cz/cz/vydavane-tituly/regionalni-deniky/denik-vysocina/pelhrimovsky-denik.html>](http://www.vlp.cz/cz/vydavane-tituly/regionalni-deniky/denik-vysocina/pelhrimovsky-denik.html).

IV. Výsledky výzkumu, jejich analýza a interpretace

IV.I Výsledky výzkumu s přímou souvislostí k hypotéze H1

H1: Předpokládám, že více novinových článků s tematikou osob se zdravotním postižením bude věnováno aspektům jejich integrace mezi zdravou populací, nikoliv finančním aspektům života zdravotně postižených.

Následující Tabulka č. 1 prezentuje výsledky analýzy výskytu a obsahu novinových článků s tematikou osob se zdravotním postižením v celostátním deníku MF Dnes. Výzkum je proveden za časové období červenec až prosinec roku 2010.

Detailnější analýza formy a detailnější interpretace obsahu těchto článků jsou náplní Přílohy č. III.

**Tab. č. 1 Souhrnné hodnoty analýzy vybraných novinových článků
MF Dnes/červenec – prosinec 2010**

Kritéria analýzy	Frekvence naplnění kritéria v jednotlivých měsících						Celkem dle kritéria
	VII.	VIII.	IX.	X.	XI.	XII.	
podpora sociálního začleňování	11	11	3	4	7	5	41
finanční problémy	12	3	1	5	2	3	26
podpora kulturního začleňování	4	7	1	2	6	4	24
jiné zaměření	11	3	6	1	0	3	24
finanční pomoc	4	4	1	3	0	9	21
podpora přístupu ke vzdělání	2	7	1	1	1	1	13
podpora pracovního začleňování	6	1	0	1	2	2	12
účast na sportovních/ pohybových aktivitách	2	2	0	3	1	0	8
odstraňování architektonických bariér	1	1	1	0	2	0	5
odstraňování komunikačních bariér	2	0	0	0	0	0	2
odstraňování psychických bariér	0	0	0	0	2	0	2
Frekvence celkem	55	39	14	20	23	27	178

Zdroj: vlastní výzkum

Legenda k Tab. č. 1:

- sociokulturní aspekty
- finanční aspekty

Na následujících řádcích jsou čtenáři představena jednotlivá kritéria obsahové analýzy (viz Tab. č. 1) s obecným popisem jejich obsahu, dále jsou ukázány výsledky analýzy formy se zaměřením na číslo strany, titulek, oživení a autorství článku (kritéria viz strana 24). Součástí této části práce jsou i souhrnné hodnoty obsahové analýzy s procentuálním vyjádřením sociokulturních a finančních aspektů života jedinců a skupin se zdravotním postižením v celostátním deníku MF Dnes.

Výsledky obsahové analýzy:

Z Tab. č. 1 je patrné, že kritérium *podpory sociálního začleňování* je zastoupeno ve sledovaném období nerovnoměrně. Vyrovnaný vyšší výskyt lze pozorovat pouze v měsíci červenci a srpnu, v dalších měsících frekvence výskytu tohoto jevu je méně častá. Vzhledem k tomu, že tento aspekt analýzy (podpora sociálního začleňování) je vázán střídavě či souběžně na výskyt témat dle dalších kritérií, nebude tomuto aspektu věnována samostatná analýza obsahu. Rovněž je nutné upozornit na to, že jeden novinový článek může v sobě skrývat více kritérií, která budou spolu obsahově provázána. To je ovšem nejvíce zřetelné u tematiky sociokulturního začleňování do společnosti.

Kritérium *finančních problémů* je rovněž zastoupeno nerovnoměrně. V měsíci červenci lze pozorovat nejvyšší zastoupení této kategorie. To je patrně způsobeno diskuzí ohledně snižování příspěvku na péči. Plánované změny, které vycházejí od členů vlády, předpokládají, že osobám starým a osobám tělesně postiženým se v tzv. prvním stupni závislosti zkrátí měsíční příspěvek na péči ze současných 2.000,- Kč na 800,- Kč. Lze tedy říci, že zastoupení aspektu finančních problémů v jednotlivých měsících souvisí téměř vždy s tématem snižování příspěvku na péči.

Podpora kulturního začleňování a s ní spojená *podpora sociálního začleňování* a kritérium *odstraňování architektonických bariér* má také nerovnoměrné zastoupení. Nejvíce zmínek o tomto aspektu je přítomno v měsíci srpnu, kdy výskyt článků s tematikou osob se zdravotním postižením je ve větší míře spojován s jejich cestováním po světě a poznáváním tamních kultur a zvyků. Země, které lidé s postižením navštívili, byly ve většině případů bezbariérově upraveny. V místech, kde architektonické zábrany (např. schody apod.) nemohou být odstraněny, pomáhají osobám s handicapem asistenti.

Podpora kulturního a sociálního začleňování není ve sledovaném období spojena pouze s cestováním a poznáváním světa, ale i s poznáváním domoviny, tedy

České republiky. K těmto kritériím je rovněž přiřazen aspekt **odstraňování architektonických bariér**. Obsah článku, ve kterém se tato kritéria nacházejí, se zaměřuje na zpřístupnění památek občanům se zdravotním postižením. V rámci projektu „Den s handicapem – Den bez bariér“ jsou otevřeny památky české vlasti i lidem s tělesným postižením. Pro osoby se zrakovým postižením jsou připraveny speciální hmatové prohlídky.

Výskyt novinových článků s náplní **jiné zaměření** je zastoupen nerovnoměrně. Nejvíce článků s touto tematikou je přítomno v měsíci červenci, měsíc listopad přináší nulový výskyt tohoto jevu. Přítomnost jedenácti článků v prvním měsíci sledovaného období je způsobena diskuzí ohledně snižování sociálních dávek. Kromě snížení již zmiňovaného příspěvku na péči má dojít k poklesu i u jiných sociálních dávek, a tak v tomto ohledu lze hovořit o legislativních bariérách. Náplní kategorie **jiné zaměření** je také představení canisterapie, jako terapie, která umožňuje osobám s handicapem vnímat nejen hebkost srsti zvířete a živočišné teplo, skrze které se svaly nahřívají a uvolňují, ale i procvičování hrubé a jemné motoriky díky přímému kontaktu se srstí či zdvihání končetin atd. V neposlední řadě má canisterapie blahodárny vliv na psychiku člověka.

Kritérium finanční pomoci není zastoupeno rovnoměrně, nejvyšší výskyt článků vykazuje měsíc prosinec. Lze se domnívat, že řada příspěvků s touto tematikou hovoří o vzájemném si pomáhání. To ostatně potvrzují i novinové články hovořící o řadě různých akcí, veřejných sbírek, představení, jejichž výtěžek je pak věnován konkrétním osobám se zdravotním postižením nebo sociálním institucím, které tyto osoby obývají.

Podpora přístupu ke vzdělání je zastoupena poměrně rovnoměrně, výjimkou je pouze měsíc srpen, ve kterém je zaznamenán zvýšený výskyt jevu. Novinové články s touto tematikou hovoří o tom, že rozšiřující se počet bezbariérových škol otevírá přístup ke vzdělání i osobám se zdravotním postižením. Ty tak mohou získat vzdělání a zároveň studovat to, co je baví. Rovněž aktivační centrum zaměřené na děti a mládež projevuje podporu ke vzdělání. Pořádá různé kurzy, jejichž náplní je malování, obsluhování elektroniky či vaření.

Kritérium **podpory pracovního začleňování a s ním spojeného sociálního začleňování** je zastoupeno téměř rovnoměrně, pouze měsíc červenec však ukazuje vyšší výskyt této tematiky. V jednotlivých novinových člancích se objevují zmínky např. o pracovních stážích, které umožňují osobám s handicapem získat praxi. K následnému uplatnění na trhu práce pomáhá těmto osobám řada občanských sdružení, které nabízí

lidem s postižením pracovních-tréninkové programy. Po jejich úspěšném absolvování se osoby s postižením mohou uplatnit v různých oblastech veřejného života.

Křivka znázorňující výskyt kritéria *účasti na sportovních/pohybových aktivitách* je kolísavá. V měsíci říjnu lze pozorovat zvýšenou přítomnost tohoto tématu, naopak měsíce září a prosinec vykazují jeho nulový výskyt. Obsahem článků zabývajících se touto problematikou jsou osoby se zdravotním postižením, které se každoročně účastní mistrovství republiky, ale i řady zahraničních soutěží, jako je mistrovství Evropy nebo světa, a to v nejrůznějších disciplínách, které ovládají. Řada takových sportovců se chystá i na paralympiádu do Londýna, jež se bude konat v roce 2012.

Poslední jmenovaná kritéria *odstraňování architektonických, psychických i komunikačních bariér* a samozřejmě přítomnost *podpory sociálního začleňování* jsou náplní projektu „Banka bez bariér“. Projekt funguje tak, že do čtrnácti krajských měst jsou s dotazníky posláni ti nejpovolanejší – osoby se zdravotním postižením. Každý z nich se má seznámit se šesti největšími bankami, výběr pobočky je osobní záležitostí každého z nich. Cílem je zjistit, jak je banka vstřícná k vozíčkářům a k jinak postiženým lidem. Výsledky projektu ukázaly, že ve většině bankovních budov je bezbariérový přístup; práce bankéřů s osobami se zdravotním postižením není založena na předsudcích a stereotypech, ale na individualitě. Mnohé banky využívají rovněž nejrůznější druhy pomůcek a zařízení, které přispívají k účinnější komunikaci mezi bankéřem a osobou se zdravotním postižením.

Analýza formy:

Nejprve se zaměříme na *číslo strany*. Z celkového počtu sedmdesáti devíti analyzovaných novinových článků s tematikou osob se zdravotním postižením, jež jsou obsahem deníku MF Dnes, je dvacet z nich obsaženo na straně čtvrté. Strana první přináší šestnáct příspěvků, strana dva třináct novinových článků. Náplní strany šest je deset příspěvků týkajících se osob se zdravotním postižením. Osm novinových článků je obsaženo na straně tři, třemi příspěvky je obohacena strana osm. Dva novinové články jsou nalezeny na stranách sedm, dvanáct a šestnáct, jeden příspěvek s tematikou zdravotního postižení se nachází na stranách pět, deset a jedenáct.

Tematika zdravotního postižení je *zjevná z titulku* v padesáti sedmi případech, ve dvaadvaceti příspěvcích se o této problematice dozvídáme až po přečtení několika řádek textu. V tomto ohledu jsou obsahem titulku nejen politická témata, ale i názvy

sociálních institucí nespécializujících se pouze na cílovou skupinu této práce (tj. na osoby se zdravotním postižením).

Novinové články zaměřující se na osoby se zdravotním postižením jsou ve čtyřiceti osmi případech *zvýrazněny* fotografií, u jednatřiceti příspěvků není zvýraznění přítomno.

Autorství článku - resp. novinář celým jménem je podepsán pod třiapadesáti články, přítomnost šifry je zaznamenána u třidvaceti novinových příspěvků. Zbývající tři články jsou vydány tiskovou agenturou.

Tab. č. 2 Souhrnné hodnoty analýzy vybraných novinových článků s procentuálním vyjádřením kritérií MF Dnes/červenec – prosinec 2010

Kritéria analýzy	Frekvence výskytu	Výskyt dle kritéria v %
podpora sociálního začleňování	41	23,0
finanční problémy	26	14,7
podpora kulturního začleňování	24	13,5
jiné zaměření	24	13,5
finanční pomoc	21	11,8
podpora přístupu ke vzdělání	13	7,3
podpora pracovního začleňování	12	6,7
účast na sportovních aktivitách	8	4,5
odstraňování architektonických bariér	5	2,9
odstraňování komunikačních bariér	2	1,1
odstraňování psychických bariér	2	1,1
Frekvence výskytu kritérií celkem	178	100 %
Počet článků celkem	79	

Zdroj: vlastní výzkum

Legenda k Tab. č. 2:

- sociokulturní aspekty
- finanční aspekty

Souhrnná interpretace:

Jak je patrné z analýzy výskytu stanovených aspektů života jedinců a skupin se zdravotním postižením, MF Dnes se zabývá v období od července 2010 do prosince 2010 četnými tématy souvisejícími s osobami se zdravotním postižením. Z Tab. č. 2 je zcela zřejmé, že největší zastoupení v analyzovaných článcích má **podpora sociálního začleňování**. Tvoří cca 25 % z celkového procentuelního zastoupení výskytu témat spojených se životem lidí se zdravotním postižením. Tabulka rovněž ukazuje, že celkem

sto sedm zmínek (tj. 60 %) o osobách se zdravotním postižením je věnováno tematicce sociokulturního začleňování do společnosti. Tematicce finančních záležitostí je věnováno celkem čtyřicet sedm zmínek (tj. 26,5 %). Kategorie „jiné zaměření“ obsahuje dvacet čtyři novinových článků, což představuje 13,5 % obsahu analyzovaných příspěvků.

Následující Tabulka č. 3 prezentuje výsledky analýzy výskytu a obsahu novinových článků s tematikou osob se zdravotním postižením v regionálním deníku Pelhřimovský deník. Výzkum je proveden za časové období červenec až prosinec roku 2010.

Detailnější analýza formy a detailnější interpretace obsahu těchto článků jsou náplní Přílohy č. IV.

**Tab. č. 3 Souhrnné hodnoty analýzy vybraných novinových článků
Pelhřimovský deník/červenec – prosinec 2010**

Kritéria analýzy	Frekvence naplnění kritéria v jednotlivých měsících						Celkem dle kritéria
	VII.	VIII.	IX.	X.	XI.	XII.	
podpora sociálního začleňování	9	7	6	8	5	3	38
podpora kulturního začleňování	7	7	4	3	0	2	23
jiné zaměření	4	0	4	3	1	3	15
finanční pomoc	1	1	3	1	0	1	7
podpora pracovního začleňování	1	2	1	1	0	1	6
odstraňování architektonických bariér	0	2	0	0	3	0	5
účast na sportovních/pohybových aktivitách	1	0	2	0	0	0	3
finanční problémy	2	0	0	0	0	0	2
podpora přístupu ke vzdělání	0	0	0	1	0	0	1
Frekvence celkem	25	19	20	17	9	10	100

Zdroj: vlastní výzkum

Legenda k Tab. č. 3:

- sociokulturní aspekty
- finanční aspekty

Na následujících řádcích jsou čtenáři představena jednotlivá kritéria obsahové analýzy (viz Tab. č. 3) s obecným popisem jejich obsahu, dále jsou ukázány výsledky analýzy formy se zaměřením na číslo strany, titulek, oživení a autorství článku (kritéria viz strana 24). Součástí této části práce jsou i souhrnné hodnoty obsahové analýzy s procentuálním vyjádřením sociokulturních a finančních aspektů života jedinců a skupin se zdravotním postižením v regionálním deníku Pelhřimovský deník.

Výsledky obsahové analýzy:

Z Tab. č. 3 je patrné, že kritérium *podpory sociálního začleňování* se ve sledovaném období objevuje v nepravidelných periodách. Vyšší výskyt tohoto jevu je zaznamenán v měsíci červenci, naopak nižší výskyt v měsíci prosinci. V období mezi tímto časovým ohraničením uvedené kritérium kolísá. Vzhledem k tomu, že tento aspekt analýzy (podpora sociálního začleňování) je vázán střídavě či souběžně na výskyt témat dle dalších kritérií, nebude tomuto aspektu věnována samostatná analýza obsahu. Rovněž je nutné upozornit na to, že jeden novinový článek může v sobě skrývat více kritérií, která budou spolu obsahově provázána. To je ovšem nejvíce zřetelné u tematiky sociokulturního začleňování do společnosti.

Kritérium *podpory kulturního začleňování* má klesající tendenci, na konci roku 2010 dochází k mírnému vzrůstu výskytu tohoto kritéria. Novinové články zabývající se tedy *podporou kulturního a sociálního začleňování* jsou často spojené s výstavou výtvarných děl klientů různých sociálních institucí z kraje Vysočina. Kromě výtvarných děl jsou k vidění i výstavy fotografií. Finanční prostředky získané z těchto výstav pomohou konkrétním osobám s postižením či konkrétním sociálním institucím ve výše zmíněném kraji.

Tatáž kritéria jsou obsahem dalších příspěvků – nejsou však zmíněna v souvislosti s výstavami, ale s přehlídkou filmu. Ta má být uskutečněna v létě roku 2011 v rámci festivalu Mental Power Prague, na kterém jako herci vystoupí nejen klienti českého sociálního zařízení, ale i jejich zahraniční přátelé.

K výše zmíněným kritériím se v následujících článcích přidružuje i aspekt *odstraňování architektonických bariér*. Toto kritérium je přítomno pouze v měsících srpnu a listopadu, ve zbývajících měsících se články s touto tematikou neobjevují. Z novinových příspěvků se dozvídáme, že v pelhřimovském okrese se lidé s postižením mohou bez problémů dostat do většiny veřejných budov. Dostačující je i situace v oblasti celkové bezbariérovosti náměstí a okolí.

Odstraňování architektonických bariér, tentokrát ve veřejné autobusové dopravě je spojeno s nákupem bezbariérových autobusů. Komfort pro osoby na invalidním vozíku nepředstavuje nájezdová plošina, nýbrž elektronický výsuvný výtah zabudovaný do schodiště ve střední části autobusu.

Frekvence výskytu článků, jejichž obsahem je **jiné zaměření**, se objevuje nepravidelně. Náplní tohoto kritéria jsou mj. legislativní bariéry. O těch se objevují zmínky v souvislosti s připravovanými změnami v oblasti sociálních dávek. S tímto aspektem lze spojit i kritérium **finanční problémy**, o němž je vedena diskuze v kontextu snižování příspěvku na péči.

Naopak tematika **finanční pomoci** je poměrně vyrovnaná. Jen v měsíci září lze zaznamenat nárůst tohoto kritéria. Díky benefičnímu koncertu, příspěvkům sponzorů a veřejným sbírkám se plní sny nejen určitým osobám se zdravotním postižením, ale i určitým sociálním institucím.

Podpora pracovního začleňování je zastoupena rovnoměrně, pouze v listopadu se objevuje nulová frekvence jevu. Novinové články pojednávají o agentuře podporovaného zaměstnávání, která pomáhá osobám s handicapem s nalezením a udržením si práce. Stát nabízí zaměstnavatelům různé dotace či výrazné slevy na daních, pokud zaměstnají tuto skupinu osob, jež je ohrožena exkluzí. Existuje také řada sdružení pořádajících kurzy pro osoby se zdravotním postižením, jejichž cílem je pomoc se začleňováním nejen do společnosti, ale i do pracovního procesu.

Kritérium **účasti na sportovních/pohybových aktivitách** se objevuje pouze v měsících červenci a září, ostatní měsíce vykazují nulový výskyt. Na spojitost s tímto kritériem lze poukázat články hovořících o speciálně vycvičených koních, do jejichž sedla lidé s nejtěžším zrakovým postižením usedají a účastní se rychlostních soutěží.

Podpora přístupu ke vzdělání není téměř zastoupena. Zmínka o tomto aspektu se objevuje pouze v jednom říjnovém výtisku regionálního deníku. Nabídka, jejímž cílem je oslovit osoby upoutané na invalidní vozík k získání řidičského oprávnění, zaznamenává úspěch. Kurzu se také mohou zúčastnit lidé s postižením vlastníci řidičské oprávnění – zde je pozornost zaměřena na zdokonalení se v řízení a orientaci v různých situacích, jež mohou v silničním provozu vzniknout.

Analýza formy:

Nejprve se zaměříme na *číslo strany*. Z celkového počtu dvašedesáti analyzovaných novinových článků s tematikou osob se zdravotním postižením, jež jsou obsahem deníku Pelhřimovský deník, je patnáct z nich obsaženo na stranách dva a tři. Strana první přináší osm příspěvků, strana dvanáct pět novinových článků. Náplní strany pět jsou čtyři příspěvky týkající se osob se zdravotním postižením. Tři novinové články jsou obsaženy na stranách šest a sedm, dva na stranách třináct, čtrnáct a šestnáct, jeden příspěvek s tematikou zdravotního postižení se nachází na stranách patnáct a sedmnáct. Taktéž jeden článek je obsahem mimořádné přílohy Moje práce.

Ze čtyřiačtyřiceti příspěvků vyplývá tematika zdravotního postižení z *titulku*. Ve zbývajícím počtu (tj. v osmnácti příspěvcích) titulek nevypovídá o této problematice. V tomto ohledu jsou obsahem titulku nejen politická témata, ale i názvy sociálních institucí nespécializujících se pouze na cílovou skupinu této práce (tj. na osoby se zdravotním postižením).

Novinové články zaměřující se na osoby se zdravotním postižením jsou ve třiatřiceti případech *zvýrazněny* fotografií, bez oživení je přítomno devětadvacet příspěvků.

Autorství článku - resp. novinář celým jménem je podepsán pod třiceti osmi články, přítomnost šifry je zaznamenána u dvaadvaceti novinových příspěvků. Zbývajících dva články jsou vydány tiskovou agenturou.

**Tab. č. 4 Souhrnné hodnoty analýzy vybraných novinových článků s procentuálním vyjádřením kritérií
Pelhřimovský deník/červenec – prosinec 2010**

Kritéria analýzy	Frekvence výskytu	Výskyt dle kritéria v %
podpora sociálního začleňování	38	38,0
podpora kulturního začleňování	23	23,0
jiné zaměření	15	15,0
finanční pomoc	7	7,0
podpora pracovního začleňování	6	6,0
odstraňování architektonických bariér	5	5,0
účast na sportovních aktivitách	3	3,0
finanční problémy	2	2,0
podpora přístupu ke vzdělání	1	1,0
Frekvence výskytu kritérií celkem	100	100 %
Počet článků celkem	62	

Zdroj: vlastní výzkum

Legenda k Tab. č. 4:

- sociokulturní aspekty
- finanční aspekty

Souhrnná interpretace:

*Jak je patrné z analýzy výskytu stanovených aspektů života jedinců a skupin se zdravotním postižením, Pelhřimovský deník se zabývá v období od července 2010 do prosince 2010 čtenými tématy souvisejícími s osobami se zdravotním handicapem. Z Tab. č. 4 je zcela zřejmé, že největší zastoupení v analyzovaných člancích má **podpora sociálního začleňování**. Tvoří cca 40 % z celkového procentuelního zastoupení výskytu témat spojených se životem lidí se zdravotním postižením. Z tabulky je patrné, že celkem sedmdesát šest zmínek (tj. 76 %) je věnováno tematice sociokulturního začleňování do společnosti, tematice finančních záležitostí je věnováno devět zmínek (tj. 9 %). Kategorie „jiné zaměření“ obsahuje celkem patnáct příspěvků, což procentuelně představuje 15 % obsahu novinových článků.*

IV.II Výsledky výzkumu s přímou souvislostí k hypotéze H2

H2: Předpokládám, že ve většině novinových článků se bude popis života osob s handicapem spojovat s určitou sociální službou nebo sociální institucí.

Pro potvrzení platnosti hypotézy H2 bude za většinu považován více než 60% výskyt tematiky sociálních služeb nebo sociálních institucí v analyzovaných novinových článcích.

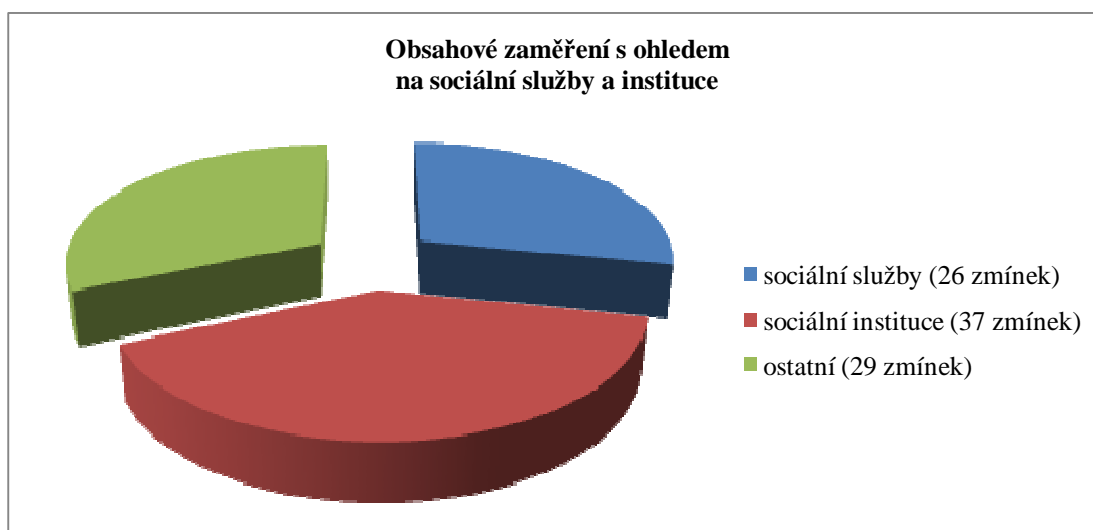
Pozn.: Pro účely této bakalářské práce považuji za sociální instituce či organizace ústavy sociální péče a dále všechna zařízení pečující o spoluobčany se zdravotním postižením nebo zařízení, která s lidmi s handicapem pracují. Pro tento výzkum za sociální instituce či organizace nepovažuji orgány státní a veřejné správy, zdravotnická a kulturní zařízení.

Pokud se jeden novinový článek věnuje současně sociální službě i sociální instituci, pak je každé toto pozorované kritérium započítáno zvlášť do příslušného oddílu.

Následující Graf č. 1 interpretuje výsledky analýzy obsahu novinových článků s tematikou lidí se zdravotním postižením ve spojení s určitou sociální službou nebo sociální institucí v celostátním deníku MF Dnes. Výzkum je proveden za časové období červenec až prosinec roku 2010.

Detailnější interpretace obsahu těchto článků je náplní Přílohy č. V.

**Graf. č. 1 Souhrnné hodnoty analýzy vybraných novinových článků
MF Dnes/červenec – prosinec 2010**

Zdroj: vlastní výzkum

Souhrnná interpretace:

Z analýzy novinových článků vyplývá, že z celkového počtu dvaadvadesáti zmínek se tematice sociálních institucí věnuje třicet sedm z nich (tj. 40,2 %), tematika sociálních služeb je zmíněna ve dvaceti šesti případech (tj. 28,3 %). Dvacet devět zmínek (tj. 31,5 %) je zařazeno do kategorie „ostatní“, neboť jejich obsahem není zmínka o výše uvedených kritériích. Z výsledků uvedených v Grafu č. 1 je tedy zcela zřejmé, že v obsahovém zaměření analyzovaných článků převažuje tendence prezentovat život lidí se zdravotním postižením prostřednictvím tematiky sociálních služeb nebo sociálních institucí (celkem se jedná o šedesát tři těchto zmínek). Takovéto zaměření je zjevné u více než 3/5 analyzovaného obsahu, což procentuelně představuje 68,5 %.

Výsledky obsahové analýzy:

Graf č. 1 ukazuje, že ve sledovaném období má nejvyšší výskyt tematika **sociálních institucí** (té je věnována pozornost ve třiceti sedmi případech). Zmínky o jednotlivých sociálních zařízeních jsou vázány téměř vždy na výskyt témat dle sociokulturních a finančních aspektů, jež jsou uvedeny v Tab. č. 1.

Řada sociálních institucí se snaží o integraci svých klientů do společnosti, k čemuž využívají nejrůznějších akcí, jako např. pořádání výstav, účast na pracovních stážích, na sportovních soutěžích či vzdělávacích kurzech.

Novinové články s tematikou sociálních institucí jsou rovněž spojeny s kritériem finančních aspektů. Na jedné straně se objevují zmínky o finanční pomoci, jejíž výtěžek je věnován konkrétním sociálním zařízením. Získané finance z veřejných sbírek nebo od sponzorů přispějí nejen k rekonstrukci a rozšíření prostor, ale i k inovaci didaktických a jiných pomůcek určených pro rozvoj klientů. Na straně druhé jsou zmíněny sociální instituce v souvislosti s finančními problémy. Ty jsou často zapříčiněny podhodnocováním zařízení v systému státních dotací.

Kategorie **sociálních služeb** obsahuje příspěvky týkající se např. sociálního poradenství, osobní asistence, pečovatelské služby či služby tlumočnické. Novinové články přinášejí rovněž vysvětlení toho, co je náplní každé zmíněné sociální služby.

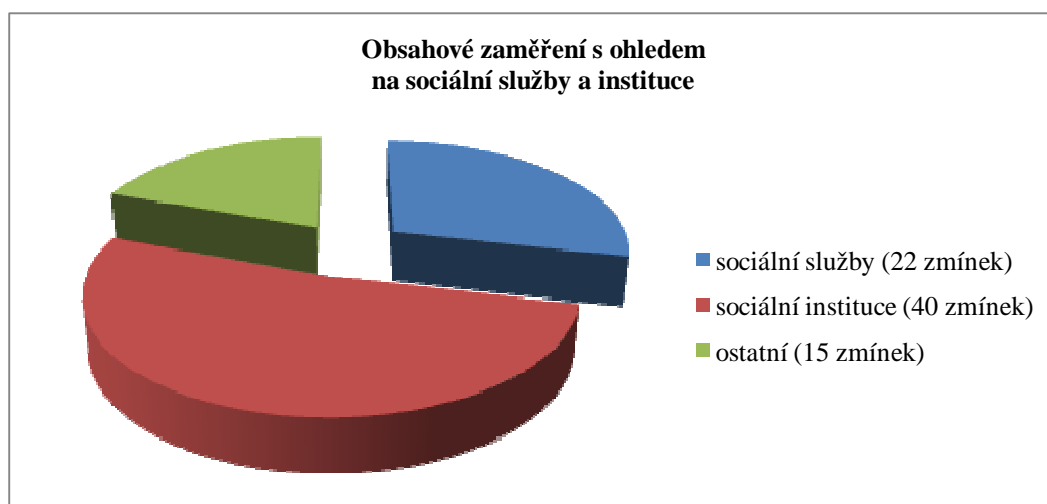
Hlavní náplní kategorie „**ostatní**“ jsou legislativní bariéry – Ministerstvo práce a sociálních věcí informuje o tom, že dojde ke snížení sociálních dávek. Jednou z dávek, které se tato změna dotkne, je i příspěvek na péči, který je určen osobám se zdravotním postižením. Důvodem snížení je přesvědčení členů vlády o zneužívání příspěvku těmi, kteří jej ve skutečnosti nepotřebují. Dalo by se očekávat, že toto téma se objeví

v souvislosti se sociální službou nebo institucí, ale opak je pravdou. Novinové články pouze citují navrhované změny.

Následující Graf č. 2 interpretuje výsledky analýzy obsahu novinových článků s tematikou lidí se zdravotním postižením ve spojení s určitou sociální službou nebo sociální institucí v regionálním deníku Pelhřimovský deník. Výzkum je proveden za časové období červenec až prosinec roku 2010.

Detailnější interpretace obsahu těchto článků je náplní Přílohy č. VI.

**Graf. č. 2 Souhrnné hodnoty analýzy vybraných novinových článků
Pelhřimovský deník/červenec – prosinec 2010**

Zdroj: vlastní výzkum

Souhrnná interpretace:

Z analýzy novinových článků vyplývá, že z celkového počtu sedmdesáti sedmi zmínek se tematice sociálních institucí věnuje čtyřicet z nich (tj. 51,9 %), tematika sociálních služeb je zmíněna ve dvanácti případech (tj. 28,6 %). Patnáct zmínek (tj. 19,5 %) je zařazeno do kategorie „ostatní“, neboť jejich náplní nejsou zmínky o výše uvedených kritériích. Z výsledků uvedených v Grafu č. 2 je tedy zcela zřejmé, že v obsahovém zaměření analyzovaných článků převažuje tendence prezentovat život lidí se zdravotním postižením prostřednictvím tematiky sociálních služeb nebo sociálních institucí (celkem se jedná o dvaadvacet těchto zmínek). Takovéto zaměření je zjevné u 4/5 analyzovaného obsahu, což procentuelně představuje 80,5 %.

Výsledky obsahové analýzy:

Z Grafu č. 2 vyplývá, že nejvyšší zastoupení ve sledovaném období má tematika *sociálních institucí*. Tato zařízení, ve své podstatě velice potřebná a humánní, jsou často zmiňována v souvislosti se snahou integrovat osoby se zdravotním postižením do společnosti. Činí tak prostřednictvím nejrůznějších akcí, výletů či výstav. Pětkrát zmíněnou sociální institucí je pelhřimovský volnočasový klub Klíček. Otázkou zůstává, čím je způsoben častý výskyt tohoto jevu. Informuje Klíček novináře o svých činnostech sám anebo je již známý kvůli svým volnočasovým pravidelným aktivitám? Na tuto otázku je těžké nalézt odpověď, ale lze soudit, že vzhledem k jeho široké paletě zájmů a činností se zapsal do podvědomí nejen novinářům, ale i veřejnosti.

Další zmínky o sociálních institucích doprovází téma finanční pomoci. Díky benefičním koncertům, příspěvkům sponzorů a veřejným sbírkám se plní sny různým sociálním zařízením.

Sociální instituce jsou zmiňovány také v souvislosti s představením *sociálních služeb*, jež poskytují. Projekt s názvem „Týden sociálních služeb“ si klade za cíl představit veřejnosti cca čtyři sta padesát zařízení poskytujících sociální služby. Tato akce, jež se koná pod záštitou Ministerstva práce a sociálních věcí, má přispět k větší a lepší informovanosti o nabídce sociálních služeb, mezi které patří tyto nejčastěji zmiňované služby, např. osobní asistence, pečovatelská služba, poradenství či chráněné bydlení.

Do kategorie „*ostatní*“ jsou mj. zařazeny příspěvky pojednávající o změně příspěvku na péči, ale i o vyhlášce, kterou jsou od začátku roku 2010 zrušeny částečné i plné invalidní důchody prvního, druhého a třetího stupně. Tyto změny, jak zdůvodňuje Ministerstvo práce a sociálních věcí, kopírují pokroky v medicíně.

V Verifikace stanovených výzkumných hypotéz

H1: Předpokládám, že více novinových článků s tematikou osob se zdravotním postižením bude věnováno aspektům jejich integrace mezi zdravou populací, nikoliv finančním aspektům života zdravotně postižených.

Tab. č. 5 Souhrnné hodnoty analýzy vybraných novinových článků

MF Dnes a Pelhřimovského deníku/červenec – prosinec 2010

Kritéria analýzy	Frekvence výskytu	Výskyt dle kritéria v %
podpora sociálního začleňování	79	29,9
podpora kulturního začleňování	47	17,9
finanční pomoc	28	10,7
finanční problémy	28	10,7
jiné zaměření	26	9,8
podpora pracovního začleňování	18	6,8
podpora přístupu ke vzdělání	14	5,3
účast na sportovních/pohybových aktivitách	11	4,2
odstraňování architektonických bariér	9	3,4
odstraňování psychických bariér	2	0,8
odstraňování komunikačních bariér	2	0,8
Frekvence výskytu kritérií celkem	264	100 %
Počet článků celkem	141	

Zdroj: vlastní výzkum

Legenda:

- sociokulturní aspekty
- finanční aspekty

Hodnoty analýzy za oba deníky, které uvádí Tab. č. 5, umožňují náhled pro ověření platnosti hypotézy H1. Zvažujeme tedy nejprve výskyt tematického zaměření článků na integraci osob se zdravotním postižením mezi zdravou populací (tj. výskyt článků dle následujících kritérií: podpora sociálního začleňování, podpora kulturního začleňování, podpora pracovního začleňování, podpora přístupu ke vzdělání, účast na sportovních/pohybových aktivitách, odstraňování architektonických bariér, odstraňování komunikačních bariér, odstraňování psychických bariér). **Souhrnný procentuelní výskyt podle uvedených kritérií činí 69,1 %**. Z výrazné převahy výskytu aspektů souvisejících s integrací je tedy zcela zřejmé, že provedenou obsahovou analýzou **je potvrzena platnost hypotézy H1**. Ve srovnání s tím kritéria

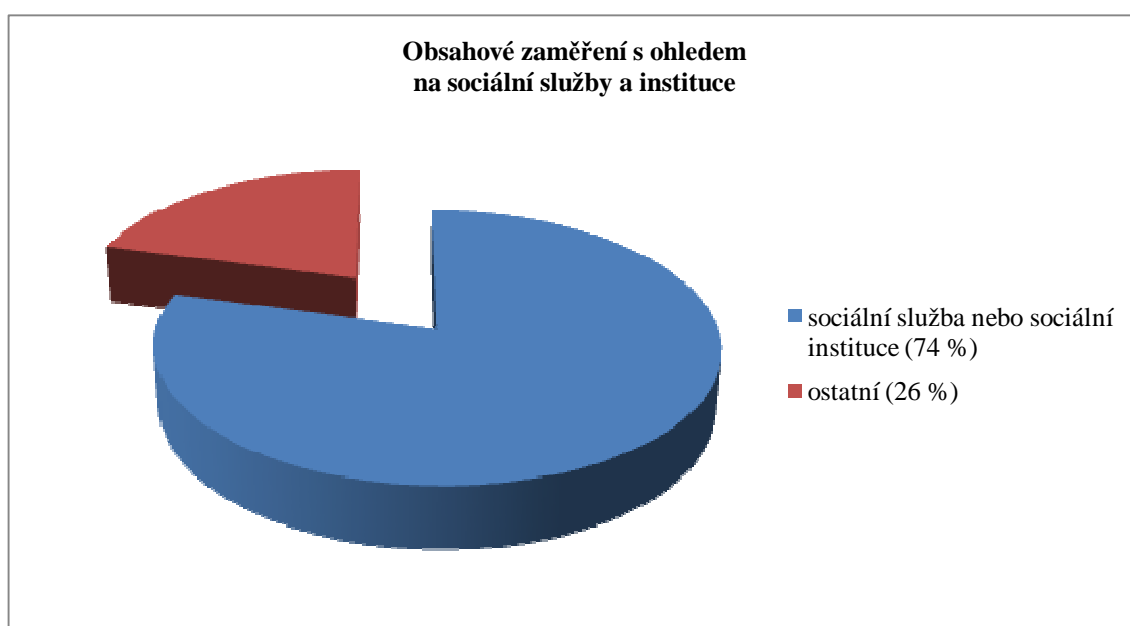
spojená s finančními otázkami života jedinců a skupin se zdravotním postižením (tj. finanční pomoc, finanční problémy) jsou zastoupena ve 21,4 %. Do kategorie „jiné zaměření“ jsou zařazeny příspěvky pojednávající o rozvoji talentu, podpoře důstojnosti, dobrovolnictví, architektonických bariérách, legislativních bariérách, umístění dítěte s postižením do rodiny či o úmrtí osob se zdravotním postižením. Souhrnný procentuelní výskyt dle uvedených kritérií činí 9,8 %.

Lze tedy konstatovat, že více novinových článků s tematikou osob se zdravotním postižením je v MF Dnes i v Pelhřimovském deníku věnováno integraci lidí se zdravotním postižením mezi zdravou populací, nikoliv úzce finančním otázkám života osob se zdravotním postižením.

H2: Předpokládám, že ve většině novinových článků se bude popis života osob s handicapem spojovat s určitou sociální službou nebo sociální institucí.

Pro potvrzení platnosti hypotézy H2 bude za většinu považován více než 60% výskyt tematiky sociálních služeb nebo sociálních institucí v analyzovaných novinových článcích.

**Graf č. 3 Souhrnné hodnoty analýzy vybraných novinových článků
MF Dnes a Pelhřimovského deníku/červenec – prosinec 2010**

Zdroj: vlastní výzkum

Souhrnný Graf č. 3 zcela jednoznačně vypovídá o výsledcích provedené obsahové analýzy ve smyslu výrazné převahy dílčích zmínek s tematikou sociálních služeb nebo sociálních institucí. **Z celkového počtu sto šedesáti devíti zmínek je toto kritérium patrné ze sto dvaceti pěti zmínek (tj. ze 74 %).** Oproti tomu novinové články zařazené do kategorie „ostatní“ se vyskytují ve čtyřiačtyřiceti případech (tj. ve 26 %). Jedná se o příspěvky, jejichž obsahem není zmínka o sociální službě nebo sociální instituci. **Není tedy sporu o platnosti H2.**

Lze tedy konstatovat, že ve většině novinových článků MF Dnes a Pelhřimovského deníku se popis života osob s handicapem spojuje s určitou sociální službou nebo sociální institucí.

Diskuze

Na úvod kapitoly „Diskuze“ musím zmínit, že obsahem následujících řádků není srovnání výsledků této práce s daty jiných autorů. Obrazu života lidí se zdravotním postižením ve vybraných českých médiích se podle mého zjišťování, které bylo prováděno z různých zdrojů (např. odborné literatury, internetu, katalogu knihoven aj.), nikdo nevěnoval. Stejně tak koncipování teoretické části práce bylo náročnější, a to vzhledem k tomu, že odborná literatura nehovoří o životě lidí se zdravotním postižením v kontextu s médii. Kapitoly teoretické části práce jsou stanoveny tak, aby co nejvíce svým obsahem odpovídaly tématu bakalářské práce. Jestliže hovořím o jedincích se zdravotním postižením, považuji za důležité tento pojem vymezit a definovat. Stejně tak považuji za nutné přinést základní informace o médiích a pokusit se tento obsah odborné literatury nasměrovat k cíli celé práce.

To, že naše společnost prochází mnoha změnami v přístupu k lidem se zdravotním postižením, dokazuje fakt současné doby, kdy **se stále více dostává do popředí lidský jedinec jako takový, teprve poté se hovoří o tom, že se jedná o jedince se zdravotním postižením.**

V teoretické části bakalářské práce nazvané „Zdravotně postižení v naší společnosti a média“, konkrétně v její první kapitole hovoříme o vývoji termínů vztahujících se k osobám se zdravotním postižením. Je nutné však podotknout, že tímto posunem vývoj nekončí. Objevují se stále nové pojmy usilující svoji podstatou o soběstačný způsob života a účast osob se zdravotním postižením na společenské integraci. Kromě pojmů se vyvíjí i obraz života lidí se zdravotním postižením, který je obsahem druhé kapitoly této práce. Autoři odborné literatury, citovaní pro její zpracování, shodně rozdělují období a jejich dějinný obsah do tří vývojových etap (období starověku, středověku a novověku). **Postupně se přístupy založené na soucitu a ochraně stávají nepřijatelnými, segregáční postoj je nahrazován myšlenkou po integraci osob s handicapem do společnosti, která se dostává do popředí. Svědčí o tom nejen vznikající síť sociálních zařízení a sociálních služeb, ale i obsah analyzovaných novinových článků ze dvou sledovaných deníků. Ty ukazují, že z většiny příspěvků je patrný pozitivní vztah ke zdravotně handicapovaným jedincům a skupinám i otevřenost vůči jejich začleňování do běžné populace. Zde je potvrzena myšlenka, jež je uvedena v první kapitole (viz kap. 1.1), a to, že**

integrace je vždy dvoustranným procesem – důležité je, aby jedinci s postižením měli možnost kontaktu se zdravými lidmi.

Třetí kapitola této práce hovoří o médiích. Ta se mj. svým vlivem podílí na socializaci jednotlivce, na jeho začleňování do majoritní populace. **V analyzovaných novinových člancích se setkáváme s pojmy integrace a humanizace.** Humánní společnost přijímá jedince s postižením jako rovnocenné partnery, pomáhá jim zvládat důsledky jejich handicapu a poskytuje jim **rovné šance k životu. Dle obsahu novinových článků mají lidé se zdravotním postižením v současnosti stejná lidská práva jako ostatní členové společnosti. Z toho důvodu je jim umožněna účast na kulturních, sociálních, politických a jiných právech. Tato skutečnost je opravňuje k požadování rovných příležitostí, rovných přístupů ke všem sociálním zdrojům – ke vzdělání, zdravotním a sociálním službám, kultuře apod. To, že je tomu opravdu tak a že Česká republika prosazuje snahu o skutečnou integraci osob se zdravotním postižením do společnosti, nám prozrazuje obsah novinových článků.**

Pro výzkumnou část nazvanou „Výzkum mediální podoby života lidí se zdravotním postižením“ je stanoven cíl výzkumu a dvě výzkumné hypotézy. To, že novinové články se budou věnovat sociokulturním aspektům více než finančním, stejně tak, že novinové články s tematikou lidí se zdravotním postižením se budou pojít s určitou sociální službou nebo sociální institucí, jsou předpokladem vlastní zkušenosti, která je odvozena z pozorování tohoto tématu v krátkém časovém rozměru a doposud není vědecky ověřena. Kritéria obsahové analýzy uvedená v jednotlivých výzkumných tabulkách a grafech (viz Tab. č. 1a – 1f a Tab. č. 3a – 3f; Graf č. 1a – 1f a Graf č. 2a – 2f) ukazují, že obsahy novinových článků se netýkají jen sociokulturních a finančních aspektů, dále sociálních služeb nebo sociálních institucí, ale i jiného zaměření. Do této kategorie jsou zařazeny příspěvky, které svým obsahem nekorespondují s tematikou cíle a výzkumných hypotéz, ale objevují se v nich zmínky o osobách se zdravotním postižením. **Z Tab. č. 5 a z Grafu č. 3 je zřejmé, že provedenou obsahovou analýzou lze potvrdit platnost obou stanovených hypotéz – tj., že více novinových článků s tematikou osob se zdravotním postižením je věnováno jejich integraci mezi zdravou populací, nikoliv úzce finančním otázkám života osob se zdravotním postižením a že popis života osob s handicapem je téměř vždy spojen s určitou sociální službou nebo sociální institucí.**

Z Tab. č. 1 a z Tab. č. 3 vyplývá, že frekvence kritérií analýzy ve sledovaných denících v určitém časovém období vykazují nerovnoměrný výskyt. **Vyšší frekvence kritérií stanovených pro obsahovou analýzu se nachází v celostátním deníku MF Dnes** (tj. sto sedmdesát osm zmínek - 64 %), **regionální deník přináší frekvenci kritérií nižší** (tj. sto zmínek – 36 %). **Tento nepoměr je pravděpodobně způsoben nejen vyšším počtem stran MF Dnes, ale i bohatším rejstříkem témat.**

Tematika finančních aspektů je nejvíce diskutovaná v měsíci červenci roku 2010 (viz Tab. č. 1a v Příloze č. III), **tedy v období, kdy vláda chystá první změny v systému sociálních dávek.** Této problematice se věnuje ve větší míře celostátní deník MF Dnes, regionální Pelhřimovský deník se touto problematikou příliš nezabývá. To je patrně způsobeno tím, že se orientuje spíše na aktuální informace z regionu, zprávy z celorepublikové úrovně přináší v nižším výskytu. **Rovněž by se dalo předpokládat, že frekvence tematiky finančních aspektů se zvýší ke konci roku, kdy změny v sociálním systému mají vstoupit v platnost. Předpoklad se nepotvrdil, novinové články v posledním měsíci roku 2010 (viz Tab. č. 1f v Příloze č. III) hovoří spíše o finanční pomoci,** které se lidé mohou zúčastnit prostřednictvím různých akcí či sbírek a příspěvů nejen sociálním institucím na rozvoj péče o osoby se zdravotním postižením, ale i konkrétním lidem. Tyto osoby se zdravotním postižením si díky finanční pomoci mohou zakoupit pomůcky, které přispějí k jejich snazší integraci do společnosti.

Souhrnné hodnoty analýzy (viz Tab. č. 5) MF Dnes a Pelhřimovského deníku za sledované období červenec až prosinec roku 2010 **ukazují, že nejvíce diskutovanou tematikou je podpora sociálního začleňování,** která se souběžně či střídavě váže na výskyt dle dalších kritérií (např. podporu kulturního, pracovního začleňování, podporu přístupu ke vzdělání apod.). **Novinové články ve sledovaném období píší v souvislosti se sociokulturním začleňováním o řadě sociálních institucí.** Obecně lze říci, že sociální instituce, které jsou zmiňované v novinových člancích, jsou ve své podstatě aktivní ve svých činnostech. Pořádají pro osoby se zdravotním postižením nejrůznější druhy akcí, výstav či zajímavých poznání nejen přírodních a kulturních krás České republiky, ale i cizích zemí. **Zajímavé je, že pětkrát** (viz Tab. č. 3a, Tab. č. 3e, Tab. č. 3f v Příloze č. IV a Graf č. 2b a Graf č. 2f v Příloze č. VI) **zmíněnou institucí je pelhřimovský volnočasový klub Klíček,** který rovněž pořádá výstavy, cesty za poznáním apod. Je otázkou, zda svým jménem informuje o svých aktivitách novináře sám nebo novináři z pelhřimovského regionu si sami vyhledávají jeho činnost.

Výskyt tematiky sociálních služeb, sociálních institucí a kategorie „ostatní“ není v analyzovaných denících příliš vyrovnaný. Obecně lze ale říci, že první dvě jmenovaná kritéria vykazují relativně stejnou frekvenci výskytu. Aspekt „ostatní“ je více zastoupen v deníku MF Dnes než v regionálním tisku. Čtrnácti článkový rozdíl je patrně způsoben vyšším výskytem kritéria legislativních bariér v MF Dnes. Toto kritérium se často objevuje v souvislosti se změnami v sociálních dávkách, které se nedotknou jen příspěvku na péči, ale i jiných finančních zdrojů sociálního zabezpečení.

Dle obsahu analyzovaných novinových článků se zdá, že v ohledu mediální prezentace osob se zdravotním postižením si média zachovávají jistou míru taktu a nesnaží se získat pouze politický či podobný kapitál. **Ve sledovaném období totiž novinové články hovoří o integraci osob se zdravotním postižením do většinové společnosti, ne o finančních či jiných aspektech života zdravotně postižených, stejně tak ve většině článků je spojen život osob se zdravotním postižením s určitou sociální službou nebo sociální institucí.** Pokud je tomu opravdu tak, pak si i v budoucnu podobné příspěvky získají oprávněně své čtenáře, kterým není život lidí se zdravotním postižením lhostejný.

Závěr

Ze získaných výsledků je patrné, že naše společnost prochází mnoha pozitivními změnami, které se týkají se přístupů k osobám se zdravotním postižením. Tato myšlenka není potvrzena jen novinovými články, ale i získanými zkušenostmi z vlastních odborných praxí. V rámci výkonu těchto praxí jsem měla možnost poznat na vlastní oči nejen instituce, které pomáhají lidem s různým typem postižení, ale i samotné obyvatele různých sociálních zařízení. Většina lidí tuto možnost nemá. Svým způsobem takovou zkušenost mohou zprostředkovat média. Svět handicapovaných již není nutně uzavřeným a tabuizovaným prostorem... Jde však o to, jaký cíl, jakou formu a jaký účinek bude mít každý z oněch pokusů o informování laické veřejnosti.

Práce s názvem „**Obraz života lidí se zdravotním postižením ve vybraných českých médiích**“ přinesla v teoretické části čtenářům nejprve objasnění základních pojmů týkajících se osob se zdravotním postižením a podmínek jejich integrace do společnosti. Dále byly nastíněny vybrané aspekty vývoje obrazu života lidí se zdravotním postižením v dějinách – v období starověku, středověku a novověku. Tato část práce byla zakončena kapitolou zabývající se vlivem médií na postoj k osobám se zdravotním postižením. Cílem bakalářské práce bylo zpracovat problematiku obrazu života lidí se zdravotním postižením ve vybraných českých médiích, a to jak teoreticky, tak i prakticky. Lze říci, že cíl práce byl z teoretického hlediska naplněn.

Těžištěm práce je část praktická, která popisovala výzkum, jehož cílem bylo analyzování výskytu článků s tematikou osob se zdravotním postižením ve vybraných českých denících, dále analyzování obsahu těchto novinových článků, zejména jaká témata se nejčastěji s touto skupinou spojovala, zda převládaly aspekty sociokulturní nad aspekty finančními a analyzování spojitosti tematiky osob se zdravotním postižením s určitou sociální službou nebo sociálních institucí. Výzkum realizovaný pro účely této práce byl proveden za použití obsahové analýzy sto jednačtyřiceti novinových článků týkajících se osob se zdravotním postižením. Jednalo se o novinové články z MF Dnes jako zástupce celostátního deníku a Pelhřimovského deníku jako reprezentanta regionálního tisku. Potvrdilo se, že více novinových článků s tematikou osob se zdravotním postižením se věnovalo aspektům jejich integrace mezi zdravou populací, nikoliv finančním aspektům života zdravotně postižených.

Stejně tak výzkum potvrdil i to, že v novinových článcích byl popis života lidí s handicapem spojován s určitou sociální službou nebo sociální institucí.

Výsledky výzkumu tedy ukázaly, že byl naplněn i výzkumný cíl práce a potvrzeny obě stanovené výzkumné hypotézy.

Seznam použitých zdrojů

Knižní a časopisecké zdroje

BARTOŇOVÁ, M., BAZALOVÁ, B. *Psychopedie*. Brno: Paido, 2007. ISBN 978-80-7315-161-4.

BURTON, G., JIRÁK, J. **Úvod do studia médií**. Brno: Barrister a Principal – studio, 2003. ISBN: 80-85947-67-6.

HANZLÍKOVÁ, A. a kol. **Stručný přehľad dejín zdravotnej starostlivosti so zameraním na prevenciu**. In **Komunitné ošetrovatel'stvo**. Vrútky: Osveta, 2004. ISBN: 80-8063-155-7.

HENDL, J. **Úvod do kvalitativního výzkumu**. Praha: Karolinum, 1997. ISBN: 80-7184-549-3.

CHREŇKOVÁ, M., SOBKOVA, H., VAJĎÁKOVÁ, Z. **Metody sociální práce a sociální služby, standardy kvality v sociálních službách**. In JANOUŠKOVÁ K. [ed.] **Metodické a koordinační dovednosti v sociálních službách**. Ostrava: Ostravská univerzita, 2007. ISBN: 978-80-7368-229-3.

JESENSKÝ, J. **Uvedení do rehabilitace zdravotně postižených**. Praha: Karolinum, 1995. ISBN: 80-7066-941-1.

JIRÁK, J., KÖPPOVÁ, B. **Média a společnost**. Praha: Portál, 2003. ISBN: 80-7178-697-7.

KODYMOVÁ, P., KOLÁČKOVÁ, J. **Sociální práce se zdravotně znevýhodněnými**. In MATOUŠEK, O., KOLÁČKOVÁ, J., KODYMOVÁ, P. [eds.] **Sociální práce v praxi**. Praha: Portál, 2005. ISBN: 80-7367-002-X.

MESSINA, R. **Dějiny charitativní činnosti**. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2005. ISBN: 80-7192-859-3.

McQUAIL, D. **Úvod do teorie masové komunikace**. Praha: Portál, 1999. ISBN: 80-7178-200-9.

NOVOSAD, L. **Některé aspekty socializace lidí se zdravotním postižením**. Liberec: Technická univerzita, 1998. ISBN: 80-7083-268-1.

NOVOTNÁ, M., KREMLIČKOVÁ, M. **Možnosti a meze školní integrace handicapovaných**. In **Kapitoly ze speciální pedagogiky pro učitele**. Praha: SPN, 1997. ISBN: 80-85937-60-3.

- PIPEKOVÁ, J. [ed.] **Kapitoly ze speciální pedagogiky**. Brno: Paido, 2006. ISBN 80-7315-120-0.
- POSPÍŠIL, C. V. **Křesťanská charitativní služba v dějinách**. In **Teologie služby**. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2002. ISBN: 80-7192-748-1.
- POSPÍŠIL, P., HUTEČKA, K. **Právo**. In JANOUŠKOVÁ, K. [ed.] **Metodické a koordinační dovednosti v sociálních službách**. Ostrava: Ostravská univerzita, 2007. ISBN: 978-80-7368-229-3.
- SCHELLMAN, B. a kol. **Média**. Praha: 2004. ISBN: 80-86706-06-0.
- ŠVEŘEPA, M. **Sociální práce a média**. *Sociální práce/Sociálna práca*. Brno: Asociace vzdělavatelů v sociální práci, r. 2005, č. 4. ISSN: 1213-6204.
- TITZL, B. **Postižený člověk ve společnosti**. Praha: Pedagogická fakulta Univerzity Karlovy, 1998. ISBN: 86039-30-7.
- VÁGNEROVÁ, M. **Psychologická problematika zdravotně postižených**. In **Psychopatologie pro pomáhající profese**. Praha: Portál, 2008. ISBN: 978-80-7367-414-4.
- VÁGNEROVÁ, M., HADJ-MOUSSOVÁ, Z., ŠTĚCH, S. **Psychologie handicapu**. Praha: Karolinum, 1999. ISBN: 80-7184-929-4.
- VÍTKOVÁ, M. a kol. **Integrativní speciální pedagogika**. Brno: Paido, 1998. ISBN: 80-85931-51-6.
- VÍTKOVÁ, M. **Somatopedické aspekty**. 2. rozšířené a přepracované vydání. Brno: Paido, 2006. ISBN 80-7315-134-0.

Jiné zdroje

- MICHALÍK, J. **Společnost a občané se zdravotním postižením**. In **Vybrané kapitoly z práva pro sociální pracovníky pedagogicko-psychologických poraden**. Praha: IPPP ČR, 2007.
- ROUTNEROVÁ, M., BERÁNEK, J., HŘEBÍKOVÁ, M. **Základy neurofyzologie pro speciální pedagogy – Facilitace ontogenetického vývoje**. Praha: IPPP, 2001.
- SLOMEK, Z. **Nástin historického vývoje péče o postižené děti**. In **Základy speciální pedagogiky**. České Budějovice: Zdravotně sociální fakulta Jihočeské univerzity, 2006.
- ŠESTÁK, J. **Člověk se zdravotním postižením**. In **Chráněná dílna**. Domov sv. Anežky, o.p.s., 2007.

Internetové zdroje

MF Dnes. [on-line]. Citováno dne 2011-02-28. Dostupné na www: <http://www.mafra.cz/cs/default.asp?y=mafra_all\cs_o-spolecnosti_portret-spolecnosti.htm>.

MF Dnes. [on-line]. Citováno 2011-02-28. Dostupné na www: <http://www.mafra.cz/cs/default.asp?y=mafra_all\cs_produkty-a-sluzby_mlada-fronta-dnes.htm>.

Vltava-Labe-Press, a. s. [on-line]. Citováno 2011-02-28. Dostupné na www: <<http://www.vlp.cz/>>.

Vltava-Labe-Press, a. s. [on-line]. Citováno 2011-02-28. Dostupné na www: <<http://www.vlp.cz/cz/vydavane-tituly/regionalni-deniky/denik-vysocina/pelhrimovsky-denik.html>>.

MPSV. [on-line]. Citováno 2011-02-28. Dostupné na www: <http://www.mpsv.cz/files/clanky/6195/zakon_108_2006.pdf>.

Prameny

MF DNES – 1. 7. 2010 – 31. 12. 2010

Pelhřimovský deník – 1. 7. 2010 – 31. 12. 2010

Seznam příloh

Příloha č. I	Sociální služby a dávky pro osoby se zdravotním znevýhodněním
Příloha č. II/A	Žádost o povolení k užití loga MF Dnes a Pelhřimovského deníku
Příloha č. II/B	Odpovědi z redakce MF Dnes a Pelhřimovského deníku
Příloha č. III	Analýza formy a detailnější interpretace obsahu novinových článků za jednotlivé měsíce sledovaného období roku 2010 (MF Dnes)
Příloha č. IV	Analýza formy a detailnější interpretace obsahu novinových článků za jednotlivé měsíce sledovaného období roku 2010 (Pelhřimovský deník)
Příloha č. V	Detailnější interpretace obsahu novinových článků s tematikou osob se zdravotním postižením s ohledem na zastoupení tematiky sociálních služeb nebo sociálních institucí ve sledovaném období (MF Dnes)
Příloha č. VI	Detailnější interpretace obsahu novinových článků s tematikou osob se zdravotním postižením s ohledem na zastoupení tematiky sociálních služeb nebo sociálních institucí ve sledovaném období (Pelhřimovský deník)

Příloha č. I

Sociální služby a dávky pro osoby se zdravotním znevýhodněním

Sociální službou se dle zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách rozumí činnost nebo soubor činností zajišťujících pomoc a podporu osobám za účelem sociálního začlenění nebo prevence sociálního vyloučení (vyčlenění osoby mimo běžný život společnosti s nemožností zapojení se v důsledku nepříznivé sociální situace).⁵⁹

Služby sociální péče jsou určeny uživatelům se sníženou soběstačností, kteří potřebují pomoc od jiné osoby. Při poskytování sociálních služeb se musí vycházet z individuálních potřeb uživatelů, tyto potřeby respektovat a uživatelům sociálních služeb umožnit růst k samostatnosti a k aktivnímu způsobu života.⁶⁰

Pro ucelenější přehled představme nejprve **základní druhy sociálních služeb, posléze základní formy sociálních služeb:**⁶¹

- *sociální poradenství*

- základní sociální poradenství poskytuje osobám potřebné informace přispívající k řešení jejich nepříznivé sociální situace. Sociální poradenství je základní činností při poskytování všech druhů sociálních služeb; poskytovatelé sociálních služeb jsou vždy povinni tuto činnost zajistit.

- odborné sociální poradenství je poskytováno se zaměřením na potřeby jednotlivých okruhů sociálních skupin osob v občanských poradnách, manželských a rodinných poradnách, poradnách pro seniory, poradnách pro osoby se zdravotním postižením, poradnách pro oběti trestných činů a domácího násilí; zahrnuje též sociální práci s osobami, jejichž způsob života může vést ke konfliktu se společností. Součástí odborného poradenství je i půjčování kompenzačních pomůcek.

- *služby sociální péče* napomáhají osobám zajistit jejich fyzickou a psychickou soběstačnost s cílem umožnit jim v nejvyšší možné míře zapojení do běžného života společnosti a v případech, kdy toto vylučuje jejich stav, zajistit jim důstojné prostředí a zacházení.

⁵⁹ CHRENKOVÁ, M., SOBKOVÁ, H., VAJĐÁKOVÁ, Z. *Metody sociální práce a sociální služby, standardy kvality v sociálních službách*, s. 33.

⁶⁰ Srov. tamtéž.

⁶¹ Srov. POSPÍŠIL, P., HUTEČKA, K. *Právo*, s. 53-54; MPSV. [on-line]. Citováno 2011-02-28. Dostupné na www: <http://www.mpsv.cz/files/clanky/6195/zakon_108_2006.pdf>.

○ *služby sociální prevence* napomáhají zabránit sociálnímu vyloučení osob, které jsou tímto ohroženy pro krizovou sociální situaci, životní návyky a způsob života vedoucí ke konfliktu se společností, sociálně znevýhodňující prostředí a ohrožení práv a oprávněných zájmů trestnou činností jiné fyzické osoby. Cílem služeb sociální prevence je napomáhat osobám k překonání jejich nepříznivé sociální situace a chránit společnost před vznikem a šířením nežádoucích společenských jevů.

Základní formy sociálních služeb:

Sociální služby se poskytují jako služby pobytové, ambulantní nebo terénní. *Pobytovými službami* se rozumí služby spojené s ubytováním v zařízeních sociálních služeb. *Ambulantními službami* se rozumí služby, za kterými osoba dochází nebo je doprovázena nebo dopravována do zařízení sociálních služeb a součástí služby není ubytování. *Terénními službami* se rozumí služby, které jsou osobě poskytovány v jejím přirozeném sociálním prostředí.⁶²

Pro účely této práce jsou vyjmenovány pouze ty sociální služby, které se vztahují k práci s osobami se zdravotním postižením:⁶³

○ *Osobní asistence* je terénní služba poskytovaná osobám, které mají sníženou soběstačnost z důvodu věku, chronického onemocnění nebo zdravotního postižení, jejichž situace vyžaduje pomoc jiné fyzické osoby. Služba se poskytuje bez časového omezení, v přirozeném sociálním prostředí osob a při činnostech, které osoba potřebuje.

○ *Pečovatelská služba* je terénní nebo ambulantní služba poskytovaná osobám, které mají sníženou soběstačnost z důvodu věku, chronického onemocnění nebo zdravotního postižení, a rodinám s dětmi, jejichž situace vyžaduje pomoc jiné fyzické osoby. Služba poskytuje ve vymezeném čase v domácnostech osob a v zařízeních sociálních služeb vyjmenované úkony.

○ *Průvodcovské a předčitatelské služby* jsou terénní nebo ambulantní služby poskytované osobám, jejichž schopnosti jsou sníženy z důvodu věku nebo zdravotního postižení v oblasti orientace nebo komunikace, a napomáhá jim osobně si vyřídit vlastní záležitosti. Služby mohou být poskytovány též jako součást jiných služeb.

⁶² MPSV. [on-line]. Citováno 2011-02-28. Dostupné na www: <http://www.mpsv.cz/files/clanky/6195/zakon_108_2006.pdf>; BARTOŇOVÁ, M. a kol. *Psychopedie*, s. 99.

⁶³ MPSV. [on-line]. Citováno 2011-02-28. Dostupné na www: <http://www.mpsv.cz/files/clanky/6195/zakon_108_2006.pdf>.

- *Podpora samostatného bydlení* je terénní služba poskytovaná osobám, které mají sníženou soběstačnost z důvodu zdravotního postižení nebo chronického onemocnění, včetně duševního onemocnění, jejichž situace vyžaduje pomoc jiné fyzické osoby.
- *Odlehčovací služby* jsou terénní, ambulantní nebo pobytové služby poskytované osobám, které mají sníženou soběstačnost z důvodu věku, chronického onemocnění nebo zdravotního postižení, o které je jinak pečováno v jejich přirozeném sociálním prostředí; cílem služby je umožnit pečující fyzické osobě nezbytný odpočinek.
- *Centra denních služeb* poskytují ambulantní služby osobám, které mají sníženou soběstačnost z důvodu věku, chronického onemocnění nebo zdravotního postižení, jejichž situace vyžaduje pomoc jiné fyzické osoby.
- *Denní stacionáře* poskytují ambulantní služby osobám, které mají sníženou soběstačnost z důvodu věku nebo zdravotního postižení, a osobám s chronickým duševním onemocněním, jejichž situace vyžaduje pravidelnou pomoc jiné fyzické osoby.
- *Týdenní stacionáře* poskytují pobytové služby osobám, které mají sníženou soběstačnost z důvodu věku nebo zdravotního postižení, a osobám s chronickým duševním onemocněním, jejichž situace vyžaduje pravidelnou pomoc jiné fyzické osoby.
- *Domovy pro osoby se zdravotním postižením* poskytují pobytové služby osobám, které mají sníženou soběstačnost z důvodu zdravotního postižení, jejichž situace vyžaduje pravidelnou pomoc jiné fyzické osoby.
- *Chráněné bydlení* je pobytová služba poskytovaná osobám, které mají sníženou soběstačnost z důvodu zdravotního postižení nebo chronického onemocnění, včetně duševního onemocnění, jejichž situace vyžaduje pomoc jiné fyzické osoby. Chráněné bydlení má formu skupinového, popřípadě individuálního bydlení.
- *Raná péče* je terénní, popřípadě ambulantní služba poskytovaná dítěti a rodičům dítěte ve věku do sedmi let, které je zdravotně postižené, nebo jehož vývoj je ohrožen v důsledku nepříznivé sociální situace. Služba je zaměřena na podporu rodiny a podporu vývoje dítěte s ohledem na jeho specifické potřeby.
- *Tlumočnické služby* jsou terénní, popřípadě ambulantní služby poskytované osobám s poruchami komunikace způsobenými především smyslovým postižením, které zamezuje běžné komunikaci s okolím bez pomoci jiné fyzické osoby.

Dávky sociální péče pro osoby se zdravotním postižením:⁶⁴

- mimořádné výhody (průkazky TP, ZTP a ZTP/P)
- jednorázové příspěvky na opatření zvláštních pomůcek
- příspěvek na úpravu bytu
- příspěvek na zakoupení motorového vozidla
- příspěvek na celkovou opravu motorového vozidla
- příspěvek na zvláštní úpravu motorového vozidla
- příspěvek na provoz motorového vozidla
- příspěvek na individuální dopravu
- příspěvek na úhradu za užívání bezbariérového bytu
- příspěvek na úhradu za užívání garáže
- příspěvek úplně nebo prakticky nevidomým občanům
- příspěvek na péči

Příspěvek na péči se poskytuje osobám závislým na pomoci jiné fyzické osoby za účelem zajištění potřebné pomoci.⁶⁵

O příspěvek lze požádat na obecním úřadu obce s rozšířenou působností, v jejímž území má žadatel trvalý nebo hlášený pobyt. Příspěvek je následně vyplácen příslušným městským úřadem.⁶⁶

Příspěvek na péči je vyplácen měsíčně a jeho výši ovlivňují dvě okolnosti – stupeň závislosti a věk handicapovaného.⁶⁷

Tab. č. 6 Výše příspěvku na péči

Stupeň míry závislosti	Výše příspěvku pro osoby do 18 let	Výše příspěvku pro osoby nad 18 let
I. lehká závislost	3 000,-Kč	800,-Kč
II. středně těžká závislost	5 000,-Kč	4 000,-Kč
III. těžká závislost	9 000,-Kč	8 000,-Kč
IV. úplná závislost	11 000,-Kč	11 000,-Kč

Zdroj: www.mpsv.cz

⁶⁴ MPSV. [on-line]. Citováno 2011-02-28. Dostupné na [www: <http://www.mpsv.cz/files/clanky/6195/zakon_108_2006.pdf>](http://www.mpsv.cz/files/clanky/6195/zakon_108_2006.pdf).

⁶⁵ Tamtéž.

⁶⁶ Srov. POSPÍŠIL, P., HUTEČKA, K. *Právo*, s. 55.

⁶⁷ Srov. tamtéž.

Příloha č. II/A

Žádost o povolení k užití loga MF Dnes a Pelhřimovského deníku

Adresáti:

marcela.pruchova@denik.cz

robert.casensky@mfdnes.cz

Dobrý den,

jmenuji se Ivana Bílková a jsem studentkou třetího ročníku Teologické fakulty Jihočeské univerzity, oboru Sociální a charitativní práce.

V tomto období zpracovávám bakalářskou práci na téma „Obraz života lidí se zdravotním postižením ve vybraných českých médiích“. Pro zpracování této práce jsem si zvolila analýzu článků o osobách se zdravotním postižením, která je prováděna z MF Dnes/Pelhřimovského deníku. Součástí praktické části práce je i popis výzkumného pole. A právě na toto místo bych ráda umístila logo MF Dnes/Pelhřimovského deníku.

Proto se na Vás obracím s žádostí, která je zároveň prosbou o povolení k užití loga.

Předem děkuji za kladné vyřízení své žádosti a těším se na brzkou odpověď.

S přáním mnoha úspěchů a všeho dobrého Bílková Iva

Příloha č. II/B

Odpovědi z redakce MF Dnes a Pelhřimovského deníku

marcela.pruchova@denik.cz

Dobrý den paní Bílková,

zaujal mne Váš e-mail. Logo samozřejmě můžete využít. Zasílám jej v příloze. Hezký den a ať se daří.

Marcela Průchová, šéfredaktorka

robert.casensky@mfdnes.cz

Dobrý den, souhlas tímto máte. A přeji, ať se práce podaří. Mějte se hezky. RČ

Příloha č. III

Analýza formy a detailnější interpretace obsahu novinových článků za jednotlivé měsíce sledovaného období roku 2010 (MF Dnes)

Tab. č. 1a **Obsahová analýza vybraných novinových článků**
MF Dnes/červenec 2010

Kritéria analýzy	Frekvence naplnění kritéria v měsíci červenci roku 2010
finanční problémy	12
podpora sociálního začleňování	11
jiné zaměření	11
podpora pracovního začleňování	6
finanční pomoc	4
podpora kulturního začleňování	4
odstraňování komunikačních bariér	2
účast na sportovních aktivitách	2
podpora přístupu ke vzdělání	2
odstraňování architektonických bariér	1
Frekvence celkem	55

Zdroj: vlastní výzkum

Legenda:

- sociokulturní aspekty
- finanční aspekty

Pozn.: Obsahová analýza v měsíci červenci roku 2010 je provedena z dvaceti čtyř článků. Osm novinových článků je přítomno na straně čtyři, pět příspěvků obsahuje strana dvě. Stejný počet článků je přítomen na straně šest. Strany dvanáct a šestnáct obsahují po dvou příspěvcích a strany jedna a sedm čítají jeden článek. V jednotlivých dílech MF Dnes je větší výskyt článků v sekci A (v Prvním sešitu), kde se objevuje čtrnáct příspěvků, pět článků je přítomno v oddíle B a stejný počet článků v oddíle D. Zjevnost obsahu z titulku je patrná ze sedmnácti článků, u zbývajících článků je problematika zdravotního postižení nastíněna až po přečtení několika řádek textu. Čtrnáct analyzovaných příspěvků je oživeno fotografií, zbývající články jsou bez zvýraznění. Posledním sledovaným bodem v rámci analýzy formy je autorství článku. Celým jménem je novinář podepsán pod devatenácti články, pod pěti příspěvky je podepsán pouze šifrou.

Do kategorie „jiné zaměření“ jsou v tomto měsíci započítány příspěvky, které pojednávají např. o legislativních bariérách. Toto téma je zmiňováno v souvislosti se snižováním příspěvku na péči. Dále to

jsou příspěvky pojednávající o úmrtí člověka se zdravotním postižením či o umístění dítěte s postižením do rodiny.

Výsledky obsahové analýzy:

Tab. č. 1a ukazuje, že novinové články v měsíci červenci se poměrně často zabývají zmínkami, které se týkají finančních problémů. Tato témata se vyskytují v souvislosti se změnami v sociálních dávkách, které chystá formující se vláda. Ministr práce a sociálních věcí Jaromír Drábek v deníku MF Dnes hovoří o tom, že první změny v sociálním systému nastanou již v září, sociální dávky začnou klesat od ledna. K tématu této bakalářské práce se vztahují články ohledně nižšího příspěvku na péči pro osoby s postižením. Chystané změny předpokládají, že osobám starým a osobám tělesně postiženým se v tzv. prvním stupni závislosti zkrátí měsíční příspěvek na péči z dnešních 2.000,- Kč na 800,- Kč. Ministr práce a sociálních věcí pan Drábek to vysvětluje tím, „že lidí v prvním stupni závislosti je tolik, že stát není schopen to zaplatit. V řadě případů nejde o handicap, ale o zdravotní nedostatečnost odpovídající věku“. Uvažuje se také o tom, že se část příspěvku IV. stupně závislosti (4.000,- Kč) převede do formy poukázek. Plánované změny vycházejí od členů vlády, kteří se domnívají, že velká část financí nejde na sociální služby, na které je určena, ale na běžnou spotřebu.

Kritérium podpory sociálního i pracovního začleňování je obsahem příspěvků pojednávajících o pracovních stížích, které umožňují osobám s postižením získat praxi. K následnému uplatnění na trhu práce pomáhá těmto osobám řada občanských sdružení. Jedním z nich je sdružení „Máme otevřeno?“, které nabízí osobám se zdravotním postižením pracovní-tréninkový program. Po jeho úspěšném absolvování se mohou lidé s postižením uplatnit v kavárnách, v bankách či v poradenských společnostech. Klíčovou roli při zařazování do pracovního procesu hraje motivace.

O snaze integrovat se do společnosti pojednává článek o muži se zrakovým postižením, který se každoročně účastní mistrovství republiky, ale i řady zahraničních soutěží, jako je mistrovství Evropy nebo světa. Chystá se též na paralympiádu do Londýna, která se bude konat v roce 2012.

**Tab. č. 1b Obsahová analýza vybraných novinových článků
MF Dnes/srpen 2010**

Kritéria analýzy	Frekvence naplnění kritéria v měsíci srpnu roku 2010
podpora sociálního začleňování	11
podpora kulturního začleňování	7
podpora přístupu ke vzdělání	7
finanční pomoc	4
finanční problémy	3
jiné zaměření	3
účast na sportovních aktivitách	2
podpora pracovního začleňování	1
odstraňování architektonických bariér	1
Frekvence celkem	39

Zdroj: vlastní výzkum

Legenda:

- sociokulturní aspekty
- finanční aspekty

Pozn.: Obsahová analýza v měsíci srpnu roku 2010 je provedena ze čtrnácti článků. Šest příspěvků obsahuje strana čtyři, na straně první a šesté jsou přítomny čtyři články. Z jednotlivých dílů MF Dnes je nejvíce frekventovaný oddíl D, který se zaměřuje na zpravodajství ze sportu a kultury. V tomto oddílu je přítomno šest článků. Nejméně, a to jeden příspěvek, je obsažen sekci C, která se zaměřuje na ekonomiku. Problematika zdravotního postižení je patrná z osmi novinových článků, ve zbývajících příspěvcích titulek neobsahuje problematiku zdravotního postižení. Dvanáct analyzovaných článků je zvýrazněno fotografií, zbývající články jsou bez zvýraznění. Jméno novináře je známo z osmi novinových článků, šifrou je autor podepsán pod čtyřmi články a tisková agentura je autorem dvou příspěvků.

Obsahem článků patřící do kategorie „jiné zaměření“ jsou témata zabývající se komunikačními či legislativními bariérami, ale také ztracením a následným nalezením dítěte se zdravotním postižením.

Výsledky obsahové analýzy:

Dle Tab. č. 1b se v měsíci srpnu nejvíce novinových článků věnuje podpoře sociálního začleňování. V polovině příspěvků se k tomuto kritériu přidává ještě jeden aspekt - podpora kulturního začleňování. Novinové články hovoří např. o mladé ženě s tělesným handicapem, která cestuje po světě a poznává tamní kulturu a zvyky. Země, které navštěvuje, jsou bezbariérově upraveny. V místech, kde výtah či schodolez být nemůže, pomáhají osobám s handicapem asistenti. Vedle cestování se tato mladá žena zajímá

i o studium anglického jazyka – jejím sídlem je v současné době jazyková škola v Londýně, kterou se chystá v roce 2012 úspěšně zakončit.

Také další novinové články se týkají podpory sociálního, kulturního i pracovního začleňování. V jednom z příspěvků je veden rozhovor s vedoucím občanského sdružení Okamžik. Je jím mladý muž se zrakovým postižením, který vypráví o svém vrozeném postižení, o cílech a posláních občanského sdružení, ale také o střetu rolí, k nimž dochází na pracovišti. Právě ke střetu rolí říká, „že v neziskové organizaci je těžké najít mantinely mezi přátelským prostředím a jeho odpovědným profesionálním řízením“. S ohledem na jeho postavení, ale také zrakové postižení je možné střetu rolí rozumět tak, že lidem, kterým dává úkoly a kontroluje je, jsou lidmi, kteří mu zároveň pomáhají. Svoji práci dělá rád a navíc velkou výhodou nalézá v tom, že do problémů uživatelů zařízení a sociálních služeb se dokáže vcítit, neboť nevidomost zná z vlastního života.

Obsah dalšího článku je zaměřen na muže se získaným tělesným postižením, které ho upoutalo na invalidní vozík. Z článku jsou patrné ambivalentní pocity – na jedné straně tento muž hovoří o tom, jak je náročné se s postižením vyrovnat, na druhou stranu si je vědom toho, že je žádoucí se integrovat do společnosti. První krok z jeho strany představuje účast na motocyklových závodech a příprava na paralympiádu.

Podpoře přístupu ke vzdělání se věnuje v tomto měsíci sedm příspěvků. Rozšiřující se bezbariérové přístupy ve školách otevírají přístup ke vzdělání i osobám se zdravotním postižením. Ty tak mohou získat vzdělání a zároveň studovat to, co je baví. Pokud škola nemá uvnitř bezbariérový přístup, pomáhá osobám s handicapem schodolez.

**Tab. č. 1c Obsahová analýza vybraných novinových článků
MF Dnes/září 2010**

Kritéria analýzy	Frekvence naplnění kritéria v měsíci září roku 2010
jiné zaměření	6
podpora sociálního začleňování	3
odstraňování architektonických bariér	1
podpora přístupu ke vzdělání	1
finanční problémy	1
podpora kulturního začleňování	1
finanční pomoc	1
Frekvence celkem	14

Zdroj: vlastní výzkum

Legenda:

- sociokulturní aspekty
- finanční aspekty

Pozn.: Obsahová analýza v měsíci září roku 2010 je provedena z osmi příspěvků. Tři články jsou obsahem strany jedna, dvěma příspěvky jsou obohaceny strany dva a čtyři. Na straně tři je přítomen jeden příspěvek. V rámci vnitřního členění deníku MF Dnes je více než polovina příspěvků (konkrétně šest) obsažena v sekci B zaměřující se na zpravodajství z regionu. Jeden příspěvek je přítomen v sekci A i v sekci C, oddíl D je bez příspěvku. Zjevnost obsahu z titulku je patrná ze sedmi novinových článků, z jednoho titulku problematika zdravotního postižení patrná není. Fotografií jsou zvýrazněny tři příspěvky, zbývající analyzované články jsou bez zvýraznění. Pod pět příspěvků se novinář podepsal celým jménem, ve třech případech je uvedena pouze šifra.

V tomto měsíci se objevují články hovořící např. o rozvoji jedinců prostřednictvím canisterapie, o dobrovolnictví, dále články informující o ztracení a nalezení dívky s mentálním postižením či o úmrtí chlapce se zdravotním postižením. Uvedené novinové příspěvky jsou umístěny do kategorie „jiné zaměření“.

Výsledky obsahové analýzy:

Dle Tab. č. 1c je v tomto měsíci více zastoupeno kritérium „jiné zaměření“. Novinové články pojednávají v tomto ohledu např. o uživatelích canisterapeutického centra ve Zlíně. Jsou jimi především děti trpící dětskou mozkovou obrnou. Cvičení s takovými jedinci je velmi obtížné a pro ně samotné i bolestivé. Canisterapie umožňuje dítěti vnímat hebkost srsti zvířete a živočišné teplo, skrze které se svaly nahřejí, uvolní a dítě s postižením pak snáze zvládá cviky, které jsou pro něj jindy obtížné. Navíc hlazení

srsti, zvedání uší či tlapek přispívá k procvičování v jemné i hrubé motorice. V neposlední řadě má i canisterapie blahodárny vliv na psychiku člověka.

Festival, jehož smyslem je seznámit veřejnost s možnostmi dobrovolnictví, se koná v Soběslavi. Pořadatelem této akce, která nese název „Dobro Vol“, je centrum Rolnička, které pomáhá osobám s handicapem. Pro zájemce je připraveno nejen vyprávění dobrovolníků o humanitární pomoci v Africe, ale také poděkování lidem, kteří nemyslí jen sami na sebe, ale věnují svůj volný čas těm, kteří to potřebují.

Kritérium podpory sociálního začleňování, s tím spojená podpora kulturního začleňování a odstraňování architektonických bariér je obsahem článku zabývajícím se zpřístupněním památek občanům se zdravotním postižením. V Českém Krumlově je připraven na tento měsíc „Den s handicapem – Den bez bariér“. Jedná se o sedmý ročník akce, která za pomoci profesionálních průvodců zdarma zpřístupní památky lidem s tělesným postižením. Pro osoby nevidomé jsou připraveny speciální hmatové prohlídky s názvem „Dotkni se Českého Krumlova“. Kromě toho je připraven bohatý kulturní program, ve kterém mj. vystoupí nevidomý zpěvák a klávesista Raven či umělecký soubor T. I. K. Jilemnice, který je tvořen osobami se zdravotním postižením.

**Tab. č. 1d Obsahová analýza vybraných novinových článků
MF Dnes/říjen 2010**

Kritéria analýzy	Frekvence naplnění kritéria v měsíci říjnu roku 2010
finanční problémy	5
podpora sociálního začleňování	4
finanční pomoc	3
účast na sportovních aktivitách	3
podpora kulturního začleňování	2
podpora pracovního začleňování	1
podpora přístupu ke vzdělání	1
jiné zaměření	1
Frekvence celkem	20

Zdroj: vlastní výzkum

Legenda:

- sociokulturní aspekty
- finanční aspekty

Pozn.: Obsahová analýza v měsíci říjnu roku 2010 je provedena z jedenácti článků. Strana tři přináší čtenářům čtyři články o lidech se zdravotním handicapem, o jeden příspěvek méně má strana jedna. Jedním příspěvkem jsou obohaceny strany dva, čtyři, osm a deset. Více než polovina příspěvků, a to sedm, se vyskytuje v oddíle B, který se zaměřuje na zpravodajství z regionu. Tři články jsou nalezeny v sekci C zaměřující se na ekonomická témata a jedním příspěvkem je obohacen díl D přinášející komentáře ke sportovním aktivitám. Problematika zdravotního postižení je patrná ze sedmi příspěvků, ve zbylých případech se o této problematice dozvídáme až přečtením několika řádek textu. Šest příspěvků je zvýrazněno fotografií, ostatní příspěvky nejsou zvýrazněny vůbec. Celé jméno autora se objevuje u pěti příspěvků, v pěti článcích je známa pouze šifra a jeden článek je dílem tiskové agentury.

V tomto měsíci jsou obsahem „jiného zaměření“ legislativní bariéry. Vyskytují se v souvislosti s chystanými změnami v sociálních dávkách.

Výsledky obsahové analýzy:

Z Tab. č. 1d vyplývá, že v měsíci říjnu je v novinových článcích opět diskutovaná finanční situace osob se zdravotním postižením. Z tabulky č. 1a je již známo, že vládní škrtky, které se chystají, zasáhnou sociální dávky. Snížení se dotkne i příspěvku na péči – jedná se o sociální dávku určenou pro osoby závislé na pomoci druhého člověka. Posuzují se čtyři stupně závislosti, a to podle toho, jak dotyčný zvládá 34 úkonů, které jsou přesně stanoveny zákonem. Členové vlády usilují o to, aby se příspěvek na péči pro první stupeň invalidity dospělým snížil o 1.200,- Kč (tedy z 2.000,- Kč na 800,- Kč). Příspěvek na péči u uživatelů do 18 ti let má zůstat prozatím stejný.

V českobudějovickém knihkupectví Beseda se koná autogramiáda knihy „Přece nechcípnu jen tak“, jejíž autorkou je Jana Fesslová. Tato žena je medailistka z paralympiády v Pekingu a zároveň i velká cestovatelka. O svých zážitcích napsala knihu, v níž vypráví mj. o těžké cestě za sportovními úspěchy či o boji s invaliditou. Z novinového článku je patrné kritérium nejen podpory sociálního a kulturního začleňování, ale i kritérium účasti na sportovních aktivitách.

Finanční pomocí je odměněna např. Diakonie Českobratrské církve evangelické – středisko Rolnička. Dárcem je herec Jaroslav Dušek, který již několik let s Rolničkou spolupracuje. Pravidelně pořádá představení, jejichž výtěžek pak věnuje na provoz centra pro děti s postižením. Klienti Rolničky se rozhodli mu za tento čin poděkovat, a to netradičním způsobem - na originální kartě nazvané „Ohnivý Jára“, která je hitem blížících se Vánoc, je „Ohnivým Járou“ právě tento herec.

V tomto měsíci se konal na Staroměstském náměstí v Praze florbalový zápas. Proti sobě se utkali vybraní hokejisté z NHL a klienti Jedličkova ústavu. Chcete vědět, jak zápas dopadl? Hokejisté z Bostonu a Phoenixu podlehlí týmu Jedličkova ústavu

3:10 a 2:6. Klientům ústavu složili obdiv a úctu, neboť se shodli na tom, že je velmi těžké ovládat invalidní vozík a ještě hrát.

Podpoře přístupu ke vzdělání se věnuje příspěvek o aktivačním centru, které sídlí ve Strakonících a je určeno pro děti a mládež. Pro cílovou skupinu jsou připraveny kurzy malování, obsluhování elektroniky či vaření. Tento typ školy je v Jihočeském kraji první, v České republice se jedná o pátou školu s takovým zaměřením.

**Tab. č. 1e Obsahová analýza vybraných novinových článků
MF Dnes/listopad 2010**

Kritéria analýzy	Frekvence naplnění kritéria v měsíci listopadu roku 2010
podpora sociálního začleňování	7
podpora kulturního začleňování	6
podpora pracovního začleňování	2
odstraňování architektonických bariér	2
odstraňování psychických bariér	2
finanční problémy	2
podpora přístupu ke vzdělání	1
účast na sportovních aktivitách	1
Frekvence celkem	23

Zdroj: vlastní výzkum

Legenda:

- sociokulturní aspekty
- finanční aspekty

Pozn.: Obsahová analýza v měsíci listopadu roku 2010 je provedena z devíti příspěvků. Tři novinové články týkající se osob s handicapem jsou nalezeny na straně první. Strana tři obsahuje dva příspěvky a jedním příspěvkem jsou obohaceny strany dva, čtyři, pět a jedenáct. Z hlediska vnitřního členění jsou v oddíle B přítomny čtyři články, oddíl A obsahuje tři články. Zbývající dva příspěvky jsou nalezeny v příloze, v tomto případě se jedná o mimořádnou přílohu, Banka roku. Problematika zdravotního postižení je patrná z šesti novinových článků, ve zbývajících třech případech se o této problematice z titulku nedozvídáme. Oživení fotografií je přítomno u šesti článků, tři příspěvky jsou bez zvýraznění. Pod sedmi články se objevuje celé jméno autora, ve dvou příspěvcích je uvedena pouze šifra.

Výsledky obsahové analýzy:

Tab. č. 1e ukazuje, že podpoře sociálního a kulturního začleňování je v tomto měsíci věnováno několik novinových článků. Jeden z nich pojednává o pozvání dětí s handicapem do pizzerie na budějovické Husově třídě. Cílem pozvání není ochutnání pravé italské pizzy, ale její příprava. Děti pod vedením kuchaře Giorgia Zanona, původem Itala, sypou mouku do hnětače a dělí těsto na bochánky. Radost z nápadu mají nejen děti, ale i vedoucí budějovického občanského sdružení Ovečka, ze kterého tyto děti pocházejí. Kromě vyjádřené radosti ze začleňování do společnosti přiznává, „že v Itálii je vztah k osobám s postižením úplně jinak postavený, u nás se to společnost teprve učí“.

Skiareál Lipno chce získat obdiv i u osob se zdravotním postižením. Pro nadcházející zimní sezónu jsou nakoupeny speciální lyže a další pomůcky pro handicapované. Pro práci s touto cílovou skupinou probíhá i školení instruktorů. Projekt „Lipno bez bariér“ chce lidi s postižením zapojit co nejvíce do společnosti a umožnit jim plnohodnotné trávení volného času.

S kritériem podpory sociálního začleňování a s kritériem odstraňování architektonických i psychických bariér, jsou spojeny následující články. V obou případech se jedná o projekt „Banka bez bariér“, který je novou kategorií vyhlášenou ve spolupráci s Kontem Bariéry. Projekt funguje tak, že do čtrnácti krajských měst jsou s dotazníky posláni ti nejpovolanější - osoby se zdravotním postižením. Každý má otestovat šest největších bank, výběr pobočky je osobní záležitostí každého z nich. Cílem je zjistit, jak je banka vstřícná k vozíčkářům i k jinak postiženým lidem. Po určitém čase nám média předkládají výsledky celého projektu – vítězem je Česká spořitelna, jejímž hlavním trumfem jsou indukční smyčky, které usnadní komunikaci mezi bankéřem a nedoslýchavým, či speciální bankomaty pro nevidomé. Na druhém místě se umístila GE Money Bank, bronzovou medaili získala Raiffeisenbank.

**Tab. č. 1f Obsahová analýza vybraných novinových článků
MF Dnes/prosinec 2010**

Kritéria analýzy	Frekvence naplnění kritéria v měsíci prosinci roku 2010
finanční pomoc	9
podpora sociálního začleňování	5
podpora kulturního začleňování	4
finanční problémy	3
jiné zaměření	3
podpora pracovního začleňování	2
podpora přístupu ke vzdělání	1
Frekvence celkem	27

Zdroj: vlastní výzkum

Legenda:

- sociokulturní aspekty
- finanční aspekty

Pozn.: Obsahová analýza v posledním měsíci roku 2010 je provedena ze třinácti příspěvků. Strana dvě obsahuje čtyři příspěvky, strana první je obohacena o články dva. Na stranách osm a čtyři jsou rovněž nalezeny dva novinové články týkající se osob se zdravotním postižením. Jeden příspěvek je obsahem stran tři, šest a sedm. Sedm novinových článků je nalezeno v sekci B zaměřující se na zpravodajství z regionu. Pět článků je přítomno v díle C, který se zaměřuje na ekonomické události. Jedním článkem je obohacen oddíl A. Problematika zdravotního postižení vyplývá z titulku ve dvanácti případech, v jednom případě je toto téma skryté. Sedm příspěvků zvýrazňuje fotografie, šest článků je bez zvýraznění. Celým jménem je novinář podepsán pod devíti příspěvky, pod čtyřmi novinovými články je uvedena šifra.

„Jiné zaměření“ se tento měsíc týká legislativních bariér, rozvoje talentu či podpory důstojnosti.

Výsledky obsahové analýzy:

Z různých médií můžeme v této době slyšet, že Vánoce jsou svátkem, kdy si lidé mají pomáhat. To ostatně je znát i z Tab. č. 1f, kde novinové články toto potvrzují, neboť píšou o pořádání akcí a sbírek, jejichž výtěžek je pak věnován osobám se zdravotním postižením. Jedna z těchto akcí je pořádána ve spolupráci redakce iDnes.cz, MF Dnes a Konta bariéry. Čtenářům jsou představeny různé příběhy, např. příběh mladíka upoutaného na invalidní vozík. Aby tento hoch mohl zůstat ve styku se svými kamarády, přeje si speciálně upravené kole, tzv. handbike. Sen se mu splní, neboť kolo je z výtěžku sbírky zakoupeno.

Obrazy klientů českobudějovického zařízení Arpida, které poskytuje péči dětem a mladým lidem s tělesným a kombinovaným postižením, se draží v kulturním centru Bazilika. Výtvarná díla jsou dána do Andělské aukce, jejíž výtěžek pomůže dofinancovat přestavbu podkrovních prostor. Všechna dražená díla vznikají v arteterapeutickém ateliéru Arpidy a tvoří je děti s různým postižením a to nejen rukama, ale i ústy.

Článek věnující se téměř všem kritériím uvedeným v Tab. č. 1f, pochází ze světa. Pojednává o ženě, která při dopravní nehodě ztratila pohyblivost vlastního těla. Nehoda zničila její sny o modelingové dráze, ne však energii a pevnou vůli. Po úspěšném boji o život nachází nový cíl, který také naplňuje. Vystuduje psychologii a začíná pomáhat lidem s podobnými problémy. Zároveň jezdí na přednášky do škol a vlastním příkladem upozorňuje teenagery na neopatrné řízení.

Příloha č. IV

Analýza formy a detailnější interpretace obsahu novinových článků za jednotlivé měsíce sledovaného období roku 2010 (Pelhřimovský deník)

Tab. č. 3a **Obsahová analýza vybraných novinových článků**
Pelhřimovský deník/červenec 2010

Kritéria analýzy	Frekvence naplnění kritéria v měsíci červenci roku 2010
podpora sociálního začleňování	9
podpora kulturního začleňování	7
jiné zaměření	4
finanční problémy	2
podpora pracovního začleňování	1
finanční pomoc	1
účast na pohybových aktivitách	1
Frekvence celkem	25

Zdroj: vlastní výzkum

Legenda:

- sociokulturní aspekt
- finanční aspekt

Pozn.: Obsahová analýza v měsíci červenci roku 2010 je provedena ze dvanácti příspěvků. Pět článků je nalezeno na straně třetí, dvěma příspěvky jsou obohaceny strany dva a dvanáct. Strany jedna, sedm a třináct obsahují jeden příspěvek. Zjevnost obsahu z titulku je patrná v pěti člancích, ze sedmi titulků problematika zdravotního postižení patrná není. Fotografii je zvýrazněno sedm příspěvků, zbývající analyzované články jsou bez zvýraznění. Pod sedmi příspěvky je novinář podepsán celým jménem, ve čtyřech případech je uvedena šifra a jeden článek je vydán tiskovou agenturou.

Tento měsíc jsou do kategorie „jiné zaměření“ zařazeny příspěvky týkající se legislativních bariér a dobrovolnictví.

Výsledky obsahové analýzy:

Z Tab. č. 3a je zřejmé, že nejvíce novinových článků je věnováno podpoře sociálního a kulturního začleňování. V jednom z těchto článků se píše o výstavě obrazů v pelhřimovské kavárně a knihkupectví Tygřík. Obrazy pocházejí od mladého muže s tělesným postižením, jež je klientem volnočasového klubu Klíček. Některá jeho díla

se dostala dokonce i do soutěže výtvarníků se zdravotním postižením nazvané „Nad oblaka“.

Další článek se zabývá hudebním festivalem Pacovský poledník, který se koná v pacovské zámecké zahradě v rámci akce „Světlo pro svět“. Posláním festivalu je kromě zážitku z hudby či zábavy i integrace dětí se zrakovým postižením mezi zdravou populaci.

Další příspěvky zavádějí čtenáře do Javorku, konkrétně do jezdecké stáje Sága. Koně zde těší zdravou populaci, ale i osoby s tělesným či duševním handicapem. Aspekt integrace je zde poměrně znatelný, navíc setkávání se s lidmi se stejným či podobným osudem přispívá k vzájemné podpoře i výměně informací. Do koňského sedla pomáhá lidem s postižením „výtah“, který je svého druhu jediný v České republice.

To, že několik fotografií dokáže změnit život, a někdy dokonce i k lepšímu, je patrné z výstavy nazvané „Nejvyšší Čech“ probíhající v humpoleckém muzeu. Kolekce šedesáti snímků, která nechává veřejnost nahlédnout do každodenního života nejvyššího Čecha Tomáše Pustiny, pomáhá tomuto 230 cm vysokému muži opustit samý okraj zájmu společnosti. Pod záštitou hnutí Adra se zatím získal 1 milion korun, za který si Tomáš pořídí speciálně upravený invalidní vozík a starší mikrobus.

V měsíci červenci Pelhřimovský deník přináší články o chystaných změnách v sociálních dávkách. Jaké změny se v této oblasti chystají, zná čtenář již z předchozích tabulek a analýz obsahu.

**Tab. č. 3b Obsahová analýza vybraných novinových článků
Pelhřimovský deník/srpen 2010**

Kritéria analýzy	Frekvence naplnění kritéria v měsíci srpnu roku 2010
podpora sociálního začleňování	7
podpora kulturního začleňování	7
podpora pracovního začleňování	2
odstraňování architektonických bariér	2
finanční pomoc	1
Frekvence celkem	19

Zdroj: vlastní výzkum

Legenda:

- sociokulturní aspekty
- finanční aspekty

Pozn.: Obsahová analýza v měsíci srpnu roku 2010 je provedena z deseti článků. Tento měsíc obsahuje strana tři polovinu ze všech analyzovaných příspěvků – konkrétně pět článků. Strana sedm přináší čtenářům dva příspěvky se zmínkou o lidech se zdravotním handicapem, strany jedna a šest obsahují jeden příspěvek. Jeden příspěvek je také nalezen v příloze Moje práce. Problematika zdravotního postižení je patrná z šesti novinových článků, ve čtyřech člancích je tato problematika naznačena velmi obecně a netýká se pouze mnou sledované skupiny. Zvýraznění fotografií je přítomno u pěti článků, ve stejném počtu příspěvků se zvýraznění neobjevuje. Celým jménem je autor podepsán pod pěti příspěvky, v pěti člancích je známa šifra.

Výsledky obsahové analýzy:

Z Tab. č. 3b vyplývá, že sedm novinových článků je věnováno kritériu podpory sociálního a kulturního začleňování. Jeden z článků hovoří o klientech Ústavu sociální péče v Těchobuzi, kteří pod vedením režiséra p. Svobody natáčí legendární příběh Nikola Šuhaj Loupežník. Přímo v exteriérech zakarpatské Koločavy ztvárňují spolu s ukrajinskými, slovenskými a polskými kolegy Olbrachtův příběh o lásce a zradě.

Pelhřimovská městská knihovna nabízí svým čtenářům k vypůjčení zvukové knihy. Ty jsou určeny hlavně pro osoby se zrakovým postižením. Nabídka obsahuje publikace z klasické literatury či beletrie, které jsou namluvené na kompaktních discích.

Kritériu podpory sociálního a kulturního začleňování osob s postižením do společnosti a bezbariérovosti vstupů se věnují následující novinové příspěvky.

Oznamují, že na Pelhřimovsku se lidé s tělesným postižením mohou bez problémů dostat do většiny budov. K tomu jim pomáhá nájezd pro vozíčkáře, schodolez nebo samostatný výtah. Dobrá situace je i v oblasti celkové bezbariérovosti náměstí a okolí. Naopak jedno z největších pelhřimovských lákadel, muzeum rekordů a kuriozit, vozíčkář nenavštíví. Expozice muzea se nachází v pěti patrech Jihlavské brány. S nájezdovou plošinou, která je řešením, nesouhlasí pracovníci památkového úřadu.

Kritérium podpory pracovního začleňování se týká článku pojednávajícím o agentuře podporovaného zaměstnávání. Ta pomáhá osobám s handicapem s nalezením a udržením si práce. Stát nabízí takovým zaměstnavatelům různé dotace či výrazné slevy na daních.

**Tab. č. 3c Obsahová analýza vybraných novinových článků
Pelhřimovský deník/září 2010**

Kritéria analýzy	Frekvence naplnění kritéria v měsíci září roku 2010
podpora sociálního začleňování	6
podpora kulturního začleňování	4
jiné zaměření	4
finanční pomoc	3
účast na sportovních aktivitách	2
podpora pracovního začleňování	1
Frekvence celkem	20

Zdroj: vlastní výzkum

Legenda:

- sociokulturní aspekty
- finanční aspekty

Pozn.: Obsahová analýza v měsíci září roku 2010 je provedena z šestnácti článků. Strany jedna a dva obsahují po třech příspěvcích, strany tři, pět, dvanáct a čtrnáct přináší po dvou článcích. Strany třináct a šestnáct obsahují jeden příspěvek. Problematika zdravotního postižení je patrná z patnácti novinových článků, v jednom příspěvku titulek nevypovídá o této problematice. Jedenáct analyzovaných příspěvků je oživeno fotografií, zbývající články jsou bez zvýraznění. Posledním sledovaným bodem v rámci analýzy formy je autorství článku. Pod jedenácti články je novinář podepsán celým jménem, pod pěti příspěvky je uvedena šifra.

Obsahem kategorie „jiné zaměření“ jsou v měsíci září příspěvky pojednávající např. o bezcitném chování osob s postižením k vodícímu psu či zneužití příspěvku na péči spolu v souvislosti s fingováním postižení.

Výsledky obsahové analýzy:

Dle Tab. č. 3c je opět pozornost věnována kritériím týkajících se integrace do společnosti. V jednom novinovém článku se setkává současně podpora sociálního, kulturního a pracovního začleňování spolu s účastí na sportovních aktivitách. Mladá žena s vrozeným zrakovým postižením našla smysl vlastního života – trénuje speciálně vychované koně a zároveň je lektorkou mladých jezdců se zdravotním postižením. Prací si zvyšuje sebevědomí, neboť ví, že je potřebná. Sebevědomí jí dodává i účast na rychlostních soutěžích, kterých se účastní několikrát do roka.

Tento měsíc přináší opět zmínku o klientech Ústavu sociální péče v Těchobuzi. Z analýzy obsahu Tab. č. 3b již známe čtyři národnosti, které za první republiky stabilně obývaly Zakarpatskou Rus. Klienti s mentálním postižením z výše jmenovaného ústavu ztvárňují spolu s nimi role filmu Nikola Šuhaj Loupežník. Vše se natáčí v místech, kam Ivan Olbracht situoval svůj slavný příběh. Poloniny i skanzen v Koločavě včetně mnohých rekvizit a dobových krojů přispívají k velké výpravnosti filmu, který má šance na přední umístění v rámci festivalu Mental Power Prague.

Do kategorie „jiné zaměření“ patří článek, který vyznívá v neprospěch osob s nejtěžším zrakovým postižením. Hovoří o tom, že někteří nevidomí se chovají ke svým vodícím psům bezcitně - nejmenovaný muž z Jihlavy vypráví příběh, ve kterém byl svědkem takového nevhodného fyzického trestání. Obecně prospěšná společnost Tyflo Vysočina také již některé negativní ohlasy registruje.

Typickým příkladem nelidskosti je následující článek. Pojednává o ženě, jejíž vynalézavost nezná hranic. V dokumentech, které mají zaměstnanci odboru sociálních věcí a zdravotnictví k dispozici, je uvedeno, že s ohledem na ženin těžký zrakový handicap jí náleží příspěvek na péči ve výši 8.000,- Kč. Neznámá osoba podala k rukám pracovníků magistrátu podnět k přezkoumání zdravotního stavu. Bylo tak učiněno na základě přesvědčení o zneužívání tohoto příspěvku. Nový posudek ukázal, že zrakové postižení není tak rozsáhlé, a proto ženě náleží nižší příspěvek na péči - 2.000,- Kč.

**Tab. č. 3d Obsahová analýza vybraných novinových článků
Pelhřimovský deník/říjen 2010**

Kritéria analýzy	Frekvence naplnění kritéria v měsíci říjnu roku 2010
podpora sociálního začleňování	8
podpora kulturního začleňování	3
jiné zaměření	3
podpora přístupu ke vzdělání	1
finanční pomoc	1
podpora pracovního začleňování	1
Frekvence celkem	17

Zdroj: vlastní výzkum

Legenda:

- sociokulturní aspekty
- finanční aspekty

Pozn.: Obsahová analýza v měsíci říjnu roku 2010 je provedena ze dvanácti článků. Polovina novinových článků (celkem šest) je umístěna na straně druhé. Jeden příspěvek obsahují strany jedna, tři, pět, šest, šestnáct a sedmnáct. Problematika zdravotního postižení je patrná z devíti novinových článků, ve třech příspěvcích titulek nevypovídá o této problematice. Celkem pět příspěvků je zvýrazněno fotografií, ve zbývajících sedmi článcích není zvýraznění přítomno. Posledním sledovaným bodem v rámci analýzy formy je autorství článku. Novinář celým jménem je podepsán pod šesti příspěvky, u pěti novinových článků je uvedena šifra a jeden článek je dílem tiskové agentury.

Kategorie „jiné zaměření“ tento měsíc obsahuje příspěvky např. o architektonických bariérách či rozhovor s osobami se zrakovým postižením o vodících psech.

Výsledky obsahové analýzy:

Pilotní trénink se zaměřením na ovládání počítače hlasem, který je zahájen Sdružením „Polovina nebe“, má za cíl začlenění osob s postižením do společnosti i do pracovního procesu. Prostřednictvím kurzu se osoby s postižením naučí psát e-maily, telefonovat, vytvářet texty či poslouchat hudbu. Získané znalosti následně zúročí např. jako asistenti na telefonu.

Nabídkou zdokonalení se v řízení automobilu jsou osloveni lidé upoutaní na invalidní vozík. Předseda jihlavského občanského sdružení Paraplegici Vysočina uvádí, že cílem kurzu je získat správné znalosti, dovednosti a nacvičit reakce pro nebezpečné podmínky, jež mohou vzniknout v silničním provozu.

V soutěži „Neviditelný svět v pohybu“, která si kladla za cíl poukázat na těžký život bez zraku, zvítězily děti z jihlavské základní školy. Za svůj výkon získaly tandemové kolo, které darovaly vybranému chlapci s nejtěžším zrakovým postižením.

**Tab. č. 3e Obsahová analýza vybraných novinových článků
Pelhřimovský deník/listopad 2010**

Kritéria analýzy	Frekvence naplnění kritéria v měsíci listopadu roku 2010
podpora sociálního začleňování	5
odstraňování architektonických bariér	3
jiné zaměření	1
Frekvence celkem	9

Zdroj: vlastní výzkum

Legenda:

- sociokulturní aspekty

Pozn.: Obsahová analýza v měsíci listopadu roku 2010 je provedena z šesti článků. Strana dvě obsahuje dva příspěvky, jedním novinovým článkem jsou obohaceny strany jedna, tři, pět a šest. Zjevnost obsahu z titulku je patrná ve čtyřech člancích, ve dvou příspěvcích se čtenář o problematice zdravotního postižení dozvídá až po přečtení několika řádek textu. Zvýraznění příspěvků fotografií je přítomno u tří článků, stejný počet příspěvků se vyskytuje bez zvýraznění. Novinář celým jménem je podepsán pod čtyřmi příspěvky, pod dvěma články je uvedena šifra.

Do kategorie „jiné zaměření“ patří příspěvek pojednávající o stěhování klientů z prostor Ústavu sociální péče v Jinošově. Důvodem stěhování je rekonstrukce objektu.

Výsledky obsahové analýzy:

Z Tab. č. 3e vyplývá, že novinové články se v tomto měsíci opět věnují aspektu podpory sociálního začleňování. V měsíci listopadu se koná v pelhřimovském kině Vesmír výstava výtvarných děl klientů klubu Klíček. Veřejnost, která výstavu navštíví, může spatřit nejen fotografie mapující pětiletou historii klubu, ale i díla malíře Josefa Prokúpků, který uspěl v celorepublikovém klání malířů se zdravotním postižením.

Jednu z možností, jak umožnit osobám s handicapem cestovat, a tak je začlenit do společnosti, představuje nákup bezbariérových autobusů. V tomto měsíci se poprvé uskuteční jízda novým bezbariérovým autobusem i na Pelhřimovsku. Komfort pro osoby na invalidním vozíku nepředstavuje nájezdová plošina, nýbrž elektronický výsuvný výtah zabudovaný do schodiště ve střední části autobusu.

**Tab. č. 3f Obsahová analýza vybraných novinových článků
Pelhřimovský deník/prosinec 2010**

Kritéria analýzy	Frekvence naplnění kritéria v měsíci prosinci roku 2010
jiné zaměření	3
podpora sociálního začleňování	3
podpora kulturního začleňování	2
podpora pracovního začleňování	1
finanční pomoc	1
Frekvence celkem	10

Zdroj: vlastní výzkum

Legenda:

- sociokulturní aspekty
- finanční aspekty

Pozn.: Obsahová analýza v měsíci prosinci roku 2010 je provedena z šesti novinových článků. Strana dvě obsahuje dva příspěvky, na stranách jedna, tři, dvanáct a patnáct je přítomen jeden článek. Problematika zdravotního postižení je patrná z pěti novinových článků, jeden titulek nevyovídá o této problematice. Fotografii jsou zvýrazněny dva novinové články, u čtyř příspěvků se zvýraznění neobjevuje. Autor je podepsán celkem pod pěti příspěvky, u zbývajících článků je uvedena šifra.

Kategorie „jiné zaměření“ tento měsíc obsahuje příspěvky o tom, jak osoby se zdravotním postižením se v zimě stávají vězni svých domovů.

Výsledky obsahové analýzy:

Zimní měsíce s sebou přinášejí řadu komplikací. Množství sněhu a kluzké chodníky komplikují život lidem zdravým, ale mnohem více lidem s handicapem. Největší problém pro nevidomé představují nejen chodníky plné rozmoklého sněhu, ale i hmatové pásy, které jsou pod sněhovou pokrývkou na dotek nepoznatelné.

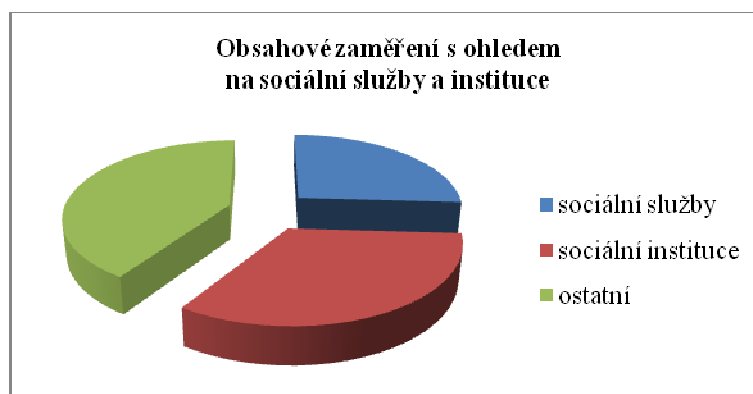
Skiareál Lipno se zapojil do projektu „Lipno bez bariér“, jehož cílem je zpřístupnit volnočasové aktivity i osobám s handicapem. K dispozici lidem s tělesným postižením jsou např. speciální lyže se sedačkou, osobám se zrakovým postižením zvláštní vysílačky.

Centrum pro zdravotně postižené v Havlíčkově Brodě otevírá Klub Klíček pro děti s handicapem a jejich rodiče. Klíček se zaměřuje jak na aktivní volnočasové aktivity, tak i na sociální aspekty osob s handicapem.

Příloha č. V

Detailnější interpretace obsahu novinových článků s tematikou osob se zdravotním postižením s ohledem na zastoupení tematiky sociálních služeb nebo sociálních institucí ve sledovaném období (MF Dnes)

**Graf č. 1a Zastoupení tematiky sociálních služeb nebo sociálních institucí
MF Dnes/červenec 2010**

Zdroj: vlastní výzkum

V měsíci červenci je do kategorie „ostatní“ zařazeno deset příspěvků. Problematika sociálních institucí je přítomna v devíti článcích, problematika sociálních služeb je zastoupena v sedmi příspěvcích.

Výsledky obsahové analýzy:

Tento měsíc je pozornost věnována legislativním změnám, které chystá budoucí vláda. Ministr práce a sociálních věcí informuje o tom, že dojde ke snížení sociálních dávek – tedy i příspěvku na péči, jež je určen osobám se zdravotním postižením. Důvodem snížení je přesvědčení členů vlády o zneužívání příspěvku těmi, kteří jej ve skutečnosti nepotřebují.

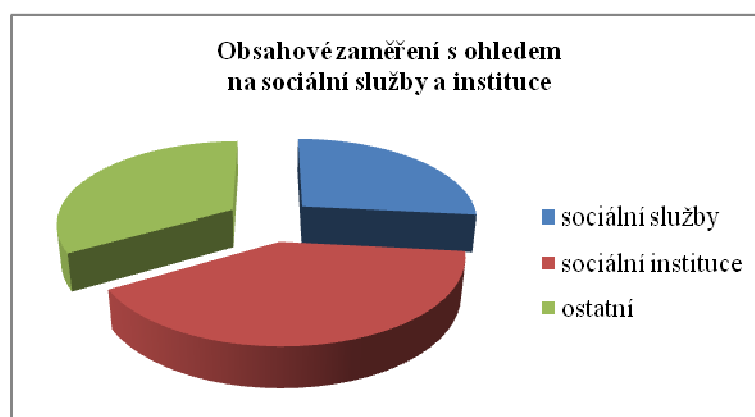
Unikátní zařízení umožňující ovládání počítače pohybem oka otestovali klienti Jedličkova ústavu. Jedná se o zařízení pocházející z Fakulty elektronické Českého vysokého učení technického, kdy na obroučku brýlí je připnuta miniaturní kamera, která snímá pohyb očí, které následně ovládají kurzor.

Obsahem několika novinových článků je výpověď ředitelky Konta Bariéry o zaměstnávání lidí s handicapem. S dalšími odborníky (např. s předsedou Národní rady osob se zdravotním postižením) zmiňuje povinnosti zaměstnavatelů související se

zařazením této cílové skupiny do pracovního procesu. Upozorňuje i na řadu specializovaných internetových stránek (např. Burzu práce Konta Bariéry), prostřednictvím kterých je možné nalézt zaměstnání. Rovněž této oblasti se dotknou vládní změny – výše jmenovaní odborníci jsou však přesvědčeni o tom, že není nutné vydávat nařízení, ale změnit myšlení personalistů.

Zmínky o sociálních institucích se objevují v souvislosti s finančními problémy. V této situaci se ocitá např. i soběslavská Rolnička, jejíž sociální služba – chráněné bydlení – je v systému dotací opakovaně podhodnocována.

**Graf č. 1b Zastoupení tematiky sociálních služeb nebo sociálních institucí
MF Dnes/srpen 2010**

Zdroj: vlastní výzkum

V měsíci srpnu je šest článků věnováno problematice sociálních institucí, do problematiky „ostatní“ je zařazeno pět článků. Tematické sociálních služeb se věnují čtyři příspěvky.

Výsledky obsahové analýzy:

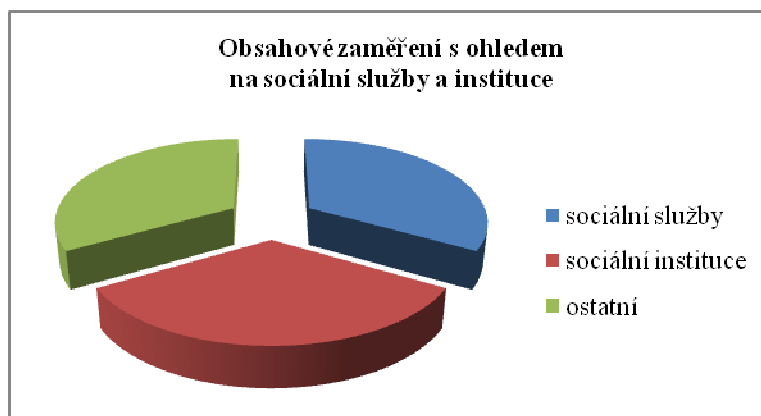
Zmínka o dvou sociálních institucích současně je přítomna v článku pojednávajícím o hudební charitativní akci. Výtěžek z této akce, kterou zastřešuje občanské sdružení Okamžik, je věnován konkrétním sportovcům z Centra zdravotně postižených Jihočeského kraje.

V analýze obsahu Tab. č. 1b se vyskytuje zmínka o muži se zrakovým postižením, který dokázal své znevýhodnění zúročit. Před deseti lety založil v Praze občanské sdružení Okamžik, jež kromě podpory osobám se zrakovým postižením poskytuje i sociální služby, např. osobní asistenci, překladatelské a tlumočnické služby.

Obsahem dalších novinových článků je denní stacionář Zahrada, který pomáhá dětem s poruchami mentálními, pohybovými i smyslovými. Fyzioterapeutka, s níž je veden rozhovor, vypráví nejen o zařízení, ale i o canisterapii, která dětem pomáhá.

Kategorie „ostatní“ obsahuje příspěvky týkající se finanční stránky, konkrétně snižování příspěvku na péči. Rovněž do této sekce je zařazen příspěvek s názvem „Perte použité obvazy, radí pacientům VZP“. Pacient upoutaný na invalidní vozík přesně takovou radu obdržel, a to přímo z úst ředitele zdravotnické péče. Vedoucí Svazu pacientů České republiky zvažuje odvolání tohoto úředníka, neboť je přesvědčen o tom, že neplní povinnosti, jež má stanoveny.

Graf č. 1c Zastoupení tematicky sociálních služeb nebo sociálních institucí MF Dnes/září 2010

Zdroj: vlastní výzkum

V tomto měsíci je výskyt všech kritérií vyrovnaný. Sociálním službám i sociálním institucím se věnují čtyři příspěvky, rovněž čtyři novinové články jsou nalezeny v kategorii „ostatní“.

Výsledky obsahové analýzy:

Důvod k slavení má soběslavský stacionář Rolnička, kterému se podařilo získat finance na koupi automobilu. Ten má sloužit k dopravě klientů z domova do stacionáře a zpět.

Další zmínky o sociálních institucích se vyskytují v souvislosti s články zabývající se dobrovolnictvím a canisterapií. Jedním ze zařízení, kde je tato terapie aplikována, je i Diagnostický ústav sociální péče Černovice.

Následující příspěvky jsou si svým obsahem blízké. Jeden z nich pojednává o chlapci s mentálním postižením, jež se ztratil z dětského centra Arpida, druhý o dívce

s mentálním postižením, která se vzdálila z dohledu rodičů. Oba novinové články jsou se šťastným koncem, na kterém mají zásluhu českobudějovičtí policisté. Těm se ztracené děti podařilo nalézt. Šťastný konec ale nemá příběh muže s tělesným a mentálním postižením. Jeho tělo bylo nalezeno nedaleko objektu tábora, kde byl na ozdravném pobytu. Policisté nyní vyšetřují příčinu úmrtí.

**Graf č. 1d Zastoupení tematiky sociálních služeb nebo sociálních institucí
MF Dnes/říjen 2010**

Zdroj: vlastní výzkum

Zmínky o sociálních institucích jsou v měsíci říjnu zastoupeny v pěti příspěvcích, stejný počet článků je zařazen do kategorie „ostatní“. Zmínky o sociálních službách se vyskytují ve dvou článcích.

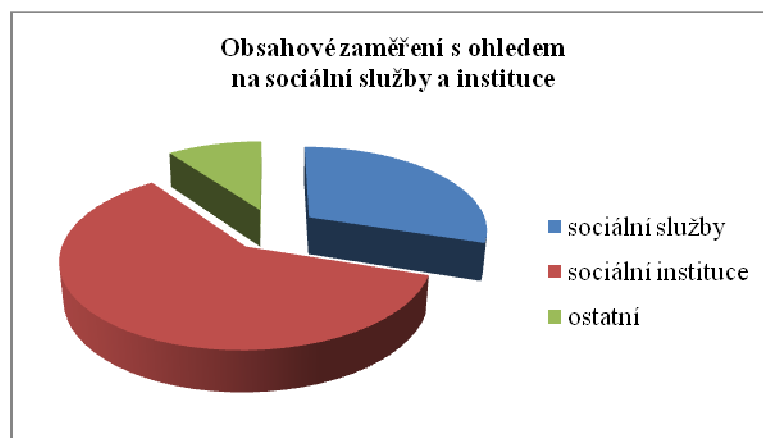
Výsledky obsahové analýzy:

Občanské sdružení Rolnička je tento měsíc zmiňováno v souvislosti s nabídkou řady originálních dáreků. Koupí výrobků, které pocházejí z rukou klientů tohoto zařízení, se přispěje k rozšíření palety vzdělávacích materiálů.

Aktivační centrum, jehož sídlem jsou Strakonice, se v novinových článcích objevuje v souvislosti se začleňováním dětí do společnosti. Cílem tohoto centra je rozvoj schopností a dovedností v oblasti malování, vaření či ovládání elektroniky.

Téma dotýkající se chystaných změn v sociálních dávkách je obsahem několika novinových článků. Dalo by se očekávat, že toto téma se objeví v souvislosti se sociální službou či institucí, ale opak je pravdou. Novinové články pouze citují navrhované změny.

**Graf č. 1e Zastoupení tematiky sociálních služeb nebo sociálních institucí
MF Dnes/listopad 2010**

Zdroj: vlastní výzkum

V měsíci listopadu má největší zastoupení kategorie sociálních institucí. Toto kritérium se vyskytuje v šesti novinových článcích. Sociální služba je obsahem tří příspěvků a do kategorie „ostatní“ je zařazen jeden příspěvek.

Výsledky obsahové analýzy:

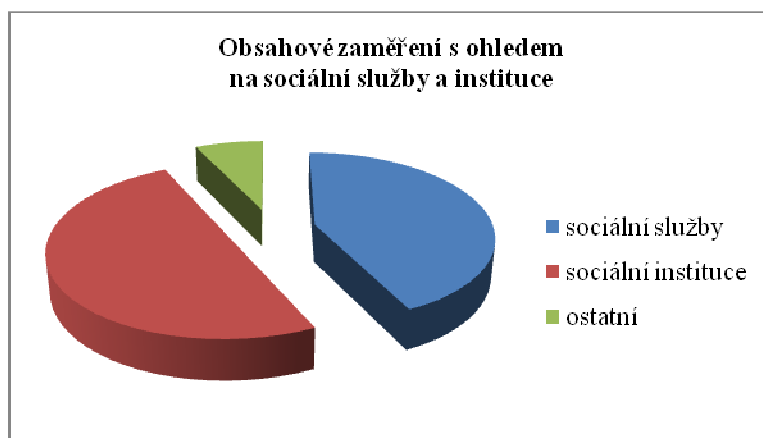
V analyzovaných novinových článcích jsou zmíněny různé sociální instituce, např. občanské sdružení Ovečka sdružující děti s Downovým syndromem. Zmínka o něm je uvedena v souvislosti s pozváním dětí do pizzerie na budějovické Husově třídě.

Zmínka o organizaci Konta Bariéry se objevuje v souvislosti s projektem Banka bez bariér. Lidé s postižením se ve vybraných bankách přesvědčují o bezbariérovém přístupu či o vstřícnosti zaměstnanců k lidem s postižením.

Sociální služby jsou náplní příspěvku pojednávajícího o komunitním centru, jež má vzniknout v Českých Budějovicích. Předpokládá se, že v tomto objektu nalezne své místo nejen sociální poradenství, ale i služby pro osoby se zdravotním postižením.

Do kategorie „ostatní“ patří článek pojednávající o snižování příspěvku na péči. Autor novinového příspěvku neskryvá rozčarování z věty „Postižení příspěvek zneužívají“ a kritiku adresuje vládě. Při přípravě zákona selhali právě členové vlády, nikoliv lidé staří a lidé handicapovaní. Rovněž chce poukázat na jinou volbu slov a cestu vyjadřování než je „zneužívání dávek handicapovanými“.

**Graf č. 1f Zastoupení tematiky sociálních služeb nebo sociálních institucí
MF Dnes/prosinec 2010**

Zdroj: vlastní výzkum

V posledním měsíci roku 2010 je přítomnost sociálních institucí prokázána v sedmi příspěvcích, tematika sociálních služeb je objevena v šesti článcích. Čtyři příspěvky jsou zařazeny do kategorie „ostatní“, neboť se v nich neobjevují zmínky o sociální službě nebo sociální instituci.

Výsledky obsahové analýzy:

Tematika sociálních institucí a sociálních služeb je náplní několika novinových článků. V jednom z nich se hovoří o soběslavské Rolničce, která se kvůli snížení státních dotací ocitá ve finančních problémech. Na provoz chráněného bydlení shání finance prostřednictvím sponzorů, darů a veřejných sbírek.

Finanční pomocí bude tento měsíc podpořeno občanské sdružení Ovečka. Výtěžek z prodeje dárkových předmětů bude použit na inovaci pomůcek, které přispívají k rozvoji dětem s postižením.

Taktéž výtěžek z dražby obrazů, jež se koná v českobudějovické Bazilice, má svůj směr pomoci. Je jím centrum Arpida, které poskytuje péči lidem s postižením a potřebuje finance na přestavbu podkrovních prostor.

Své sny si mohou splnit ty děti, pro které Konto Bariéry ve spolupráci s portálem iDnes.cz a MF Dnes organizuje sbírku. Jedním z nich je desetiletý hoch na invalidním vozíku, jehož snem je jezdit na kole. Díky výtěžku sbírky si svůj sen splní, neboť obdrží handbike.

Konec roku přináší rovněž informace týkající se příspěvku na péči. Vždyť za několik dní nastane ono avizované snížení v prvním stupni závislosti u dospělých osob o 1.200,- Kč.

Příloha č. VI

Detailnější interpretace obsahu novinových článků s tematikou osob se zdravotním postižením s ohledem na zastoupení tematiky sociálních služeb nebo sociálních institucí ve sledovaném období (Pelhřimovský deník)

**Graf č. 2a Zastoupení tematiky sociálních služeb nebo sociálních institucí
Pelhřimovský deník/červenec 2010**

Zdroj: vlastní výzkum

Graf č. 2a ukazuje, že největší pozornost je věnována tematice sociálních institucí – zmínka o nich se vyskytuje v deseti příspěvcích. Ve čtyřech případech se k tomuto aspektu přidružuje i tematika sociálních služeb. Dva novinové články jsou zařazeny do sekce „ostatní“.

Výsledky obsahové analýzy:

Nezisková organizace Radka pracující se skupinami ohroženými exkluzí, mezi které patří i osoby se zdravotním postižením, otevírá unikátní sociální experiment. Jeho cílem není zisk, nýbrž zaměstnávání lidí. Tento projekt je realizován v restauraci na severu Čech.

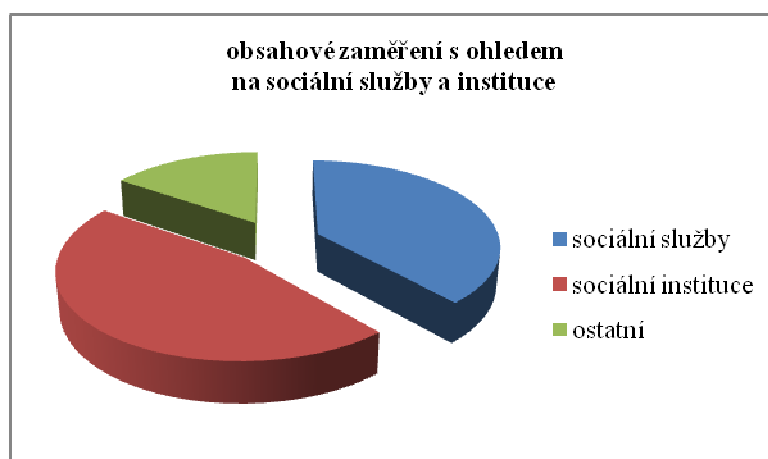
Technické důvody uzavírají na určitou dobu Centrum pro zdravotně postižené v Havlíčkově Brodě. Uživatelé tohoto centra však bez pomoci nezůstanou – potřebné rady a pomoc jim sdělí jiná centra kraje Vysočina. Tato informace je náplní dvou novinových článků.

Muž se zrakovým postižením za pomoci služby osobního asistenta zvládl překonat osmdesátimetrovou skálu u propasti Macocha. Mezi jeho osobní úspěchy patří i výstup na Mont Blanc či Kilimandžáro, což ukazuje, že odvaha tomuto muži nechybí.

Děti z jedné mateřské školy na Vysočině se účastní soutěže „Hele, lidi“, která probíhá v rámci programu sdružení Slepíši. Děti se seznamují s různými pomůckami, které pomáhají osobám se zrakovým postižením kompenzovat jejich handicap.

Do kategorie „ostatní“ jsou zařazeny příspěvky pojednávající o snížení počtu sociálních dávek. Tento krok má v plánu učinit ministr práce a sociálních věcí.

**Graf č. 2b Zastoupení tematiky sociálních služeb nebo sociálních institucí
Pelhřimovský deník/srpen 2010**

Zdroj: vlastní výzkum

Tento měsíc je tematika sociálních institucí přítomna v šesti příspěvcích, problematika sociálních služeb v pěti novinových článcích. Do kategorie „ostatní“ jsou zařazeny dva příspěvky.

Výsledky obsahové analýzy:

Dětem se zdravotním postižením se otevírá příležitost poznat exponáty dinosaurů v životních velikostech. Cesta za tímto poznáním je pořádána volnočasovým klubem Klíček sídlícím v Pelhřimově.

Občanské sdružení Hewer nabízí svým klientům dvě sociální služby. Jednou z nich je pečovatelská služba, která nabízí přesně vymezené úkony, druhou osobní asistence. Jejím cílem je pomoci osobě se zdravotním znevýhodněním začlenit se maximální možnou měrou zpět do společnosti.

Humanitární organizace Adra pořádá za přítomnosti Tomáše Pustiny, muže se zdravotním postižením, celorepublikovou fotografickou výstavu s názvem „Nejvyšší Čech“. Cílem výstavy je upozornit na problémy lidí, kteří jsou kvůli svému znevýhodnění vyčleněni ze společnosti, a odkázáni tak na pomoc druhých.

**Graf č. 2c Zastoupení tematiky sociálních služeb nebo sociálních institucí
Pelhřimovský deník/září 2010**

Zdroj: vlastní výzkum

Graf č. 2c ukazuje, že tematika sociálních institucí je v tomto měsíci diskutovanou záležitostí. Věnuje se jí devět novinových článků. Šest novinových článků přináší zmínky o sociální službě a kategorii „ostatní“ reprezentují čtyři příspěvky.

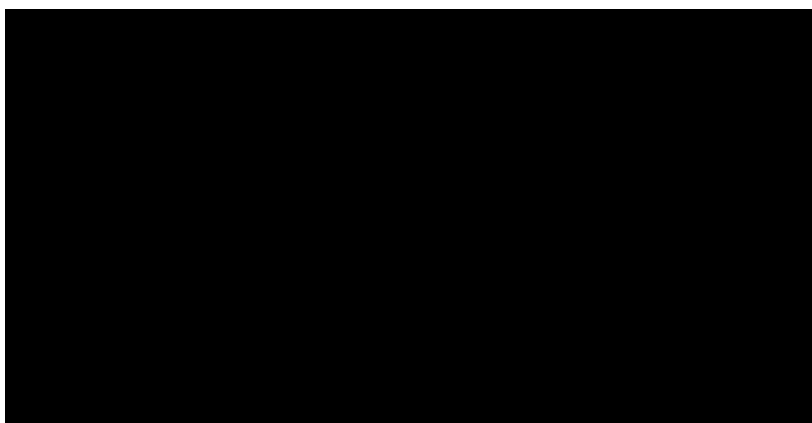
Výsledky obsahové analýzy:

Zmínky o sociálních institucích doprovází téma finanční pomoci. Díky benefičnímu koncertu, příspěvkům sponzorů a veřejným sbírkám se plní sny různým sociálním zařízením. Např. občanské sdružení „For Jane“ získalo finance na zakoupení speciálně upraveného auta pro osoby s handicapem, instituci sdružující osoby se zrakovým postižením přispěla na nákup didaktických pomůcek charitativní sbírka s názvem „Den, kdy svítí Světlušky“.

Sjednocená organizace nevidomých a slabozrakých společně s Centrem pro zdravotně postižené v Havlíčkově Brodě pořádá výstavu nejmodernějších kompenzačních a rehabilitačních pomůcek, jež jsou určeny osobám se zdravotním postižením. Na nabízené pomůcky může těmto osobám přispět příslušný úřad v místě bydliště, a to až do výše 100 %.

Od ledna 2010 je v platnosti vyhláška, kterou se ruší částečné a plné invalidní důchody prvního, druhého a třetího stupně. Řada osob s handicapem je tak posudkovým lékařem České správy sociálního zabezpečení uznána schopnou pracovat. Tato změna, jak zdůvodňuje Ministerstvo práce a sociálních věcí, kopíruje pokroky v medicíně.

**Graf č. 2d Zastoupení tematiky sociálních služeb nebo sociálních institucí
Pelhřimovský deník/říjen 2010**

Zdroj: vlastní výzkum

Tematika sociálních institucí je v měsíci říjnu přítomna v devíti novinových článcích. Sociálním službám se věnuje pět příspěvků a jeden článek je náplní kategorie „ostatní“.

Výsledky obsahové analýzy:

Oblastní charita ve Žďáru nad Sázavou získala povolení k výkonu nové sociální služby. Tou se stala osobní asistence, jež se zaměřuje na péči a podporu dětí i dospělých osob se zdravotním postižením. Jejím cílem je dosažení maximální možné úrovně integrace ve všech oblastech života, např. při volnočasových aktivitách, při studiu či při výkonu zaměstnání.

Ocenění za lidský přístup, vysoké pracovní nasazení a v neposlední řadě i budování kvalitního zařízení náleží vedoucí denního stacionáři Nesa. Ta získala za výjimečné zásluhy jednu z hlavních cen Charity České republiky.

Projekt s názvem „Týden sociálních služeb“ si klade za cíl představit veřejnosti činnost cca čtyřsetpadesáti zařízení poskytujících sociální služby. Tato akce, jež se koná pod záštitou Ministerstva práce a sociálních věcí, má přispět k větší a lepší informovanosti o nabídce sociálních služeb, mezi které patří např. osobní asistence, poradenství či chráněné bydlení aj.

**Graf č. 2e Zastoupení tematiky sociálních služeb nebo sociálních institucí
Pelhřimovský deník/listopad 2010**

Zdroj: vlastní výzkum

Graf č. 2e ukazuje nepřítomnost tematiky sociálních služeb v měsíci listopadu. Sociálním institucím se v tomto období věnují tři příspěvky, kategorii „ostatní“ náleží rovněž tři články.

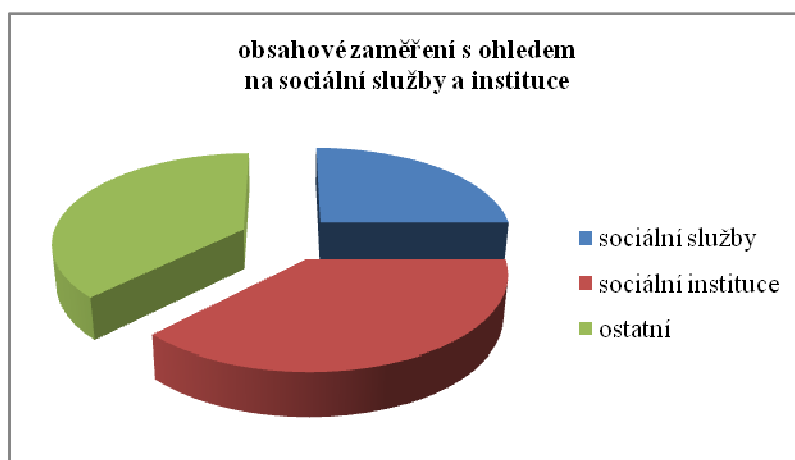
Výsledky obsahové analýzy:

Novinové příspěvky patřící do poslední jmenované kategorie jsou zmíněny v souvislosti s nákupem bezbariérových autobusů, které slibují větší komfort při přepravě osob se zdravotním postižením.

Ústav sociální péče v Jinošově, jenž je vybrán do projektu Ministerstva práce a sociálních věcí s názvem „Transformace pobytových služeb v jiné typy zařízení“, musejí uživatelé opustit. Nový domov pro osoby s mentálním postižením nyní představuje ubytovna v Rouchovanech.

Prostřednictvím výstavy, která se koná v Pelhřimově, se veřejnosti představuje volnočasový klub Klíček. K vidění jsou nejen fotografie mapující pětiletou činnost tohoto zařízení, ale i výtvarná díla klientů.

**Graf č. 2f Zastoupení tematiky sociálních služeb nebo sociálních institucí
Pelhřimovský deník/prosinec 2010**

Zdroj: vlastní výzkum

Přítomnost sociálních institucí je patrná ze tří novinových článků, stejný počet zmínek je zařazen do kategorie „ostatní“. Tematika sociálních služeb je obsahem dvou příspěvků.

Výsledky obsahové analýzy:

Zakoupením výrobků, které pocházejí z rukou klientů pelhřimovského občanského sdružení Fokus, se přispívá na podporu činnosti chráněných dílen výše jmenovaného zařízení. Fokus zprostředkovává pracovní příležitosti lidem s duševním či tělesným onemocněním.

Volnočasový klub Klíček nabízí rodičům dětí s postižením sociální poradenství na odborné úrovni. Jedná se o sociální službu, která se poskytuje bezplatně.

V souvislosti s problémy, které přinesla zima a „uvěznila“ tak doma nejen lidi na invalidním vozíku, ale i nevidomé, je zmíněna Sjednocená organizace nevidomých a slabozrakých.

Abstrakt

BÍLKOVÁ, I. *Obraz života lidí se zdravotním postižením ve vybraných českých médiích*. České Budějovice 2011. Bakalářská práce. Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích. Teologická fakulta. Katedra praktické teologie. Vedoucí práce J. Šimečková.

Klíčová slova: zdravotní postižení, rehabilitace, integrace, média, novinové články

Práce se zabývá obrazem života lidí se zdravotním postižením ve vybraných českých médiích. Teoretická část podává objasnění základních terminologických východisek, jakými jsou zdravotní postižení, rehabilitace a integrace. Zvláštní pozornost je přitom věnována integraci lidí do společnosti. Dále je nastíněn vývoj obrazu života lidí se zdravotním postižením v dějinách – v období starověku, středověku a novověku. K zaměření práce se váže i kapitola zabývající se charakteristikou médií, jejich funkcí a účinků.

Praktická část je zaměřena na analyzování výskytu a obsahu článků s tematikou lidí se zdravotním postižením ze dvou vybraných českých deníků – MF Dnes jako zástupce celostátního deníku a Pelhřimovského deníku jako reprezentanta regionálního tisku. Výzkum je proveden za sledované časové období červenec až prosinec roku 2010. Z analyzovaných novinových článků je patrný pozitivní vztah ke zdravotně handicapovaným jedincům a skupinám i otevřenost vůči jejich začleňování do běžné populace.

Abstract

The picture of life of disabled individuals in selected Czech media

Key words: disability, physiotherapy, integration, media, newspaper articles

The work deals with the life's portrait of disabled persons in selected Czech media. The theoretical part provides clarification of basic terminology data, such as disability, physiotherapy and integration. Particular attention is paid to integration of the individuals into the society. Furthermore, the development of the picture of disabled persons' life through the history is integrated here – in the ancient world, Middle Ages and modern period. A chapter dealing with the characteristics of media, their functions and effects is also included to this work.

The practical part is focused on analyses of the occurrence and the content of articles about disabled individuals from two picked newspapers – MF Dnes as a representative of the national Czech daily press and Pelhřimovský deník as a representative of the regional press. The research is carried out during the monitored period from July to December 2010. Positive attitude to handicapped individuals and groups as well as openness to their integration into the general population is obvious from the analyzed newspaper articles.